REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.

INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numĕr de Duminecă 44).

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare. Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 coróne. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 242.—Anul LXV. Brașov, Duminecă 3 (16) Noemvrie. 1902.

Incurcăturile dinăuntru.

Eată, că anul se apropie de sfêrșitul sĕu și încă nu s'au putut împăca nemulțumirile dintre popóre nicĭ înăuntrul Austriei, nicĭ înăuntrul Ungariei, nicĭ pactul economic austro-ungar, ce se trăgănesce de anĭ de dile, nu s'a putut încă încheia.

Cei-ce au înființat înainte cu 35 de anĭ dualismul, au credut, că vor puté schimba mersul firesc al desvoltării în monarchia acésta, așa numai după pofta lor, pentru totdéuna. Ei și-au închipuit, că, décă Nemții vor domni în Austria și Maghiarii în Ungaria, tóte vor merge după tipicul lor dualist, așa că, predomnirea germană și maghiară va fi și va rĕmâné osia, în jurul căreia se vor învîrti tóte, dincóce și dincolo de Laitha. Cât pentru celelalte popóre nimenĭ nu se gândea a le mulțumi.

Ce vedem adĭ după trei-decĭ și mai bine de anĭ? In Austria vedem, că încurcăturile interne, produse în urma certelor dintre naționalitățĭ, au devenit așa de marĭ, încât stăpânirea numai scie, ce sĕ încépă, ca sĕ iésă din marea ei strîmtóre și nicĭ că mai are altă speranță, decât aceea, că dóră îi va succede împĕratului a găsi vr'un mijloc de a eși din încurcătură, cel puțin pe un timp óre-care.

Parlamentul vienes se află érășĭ sub zodia obstrucțiunii. Germanii nu vor nicĭ de cum a le concede, ca sĕ se întroducă limbă cehică, ca limbă oficială internă în Boemia și Moravia, ér Cehii sunt firm hotărîțĭ a se împotrivi întroducerei limbei germane, ca limbă a statului, și nicĭ că vor sĕ audă de acésta. Am vĕdut noi, dic conducĕtorii cehĭ, carĭ sunt urmările întroducerei limbei statului în Ungaria și decĭ nu voim, ca și noi sĕ suferim de acele marĭ neajunsurĭ, de care sufer adĭ popórele nemaghiare din Ungaria, când abia mai pot rĕsufla sub regimul „limbei statului“.

De aceea Cehii au declarat, că n'au încredere în declarațiile ministrului-președinte Koerber și, că vor face obstrucțiune, décă guvernul nu va împlini pretensiunile lor naționale.

Un vorbitor din partea germană a spus'o verde, că décă ar ajunge Slavii la putere în Austria, Germanii ar preferi mai bine sĕ se alăture la imperiul german. Apoi adause, că între Germanĭ și Cehĭ nu póte fi împăcare, căcĭ întrebarea dintre ei este, nu care din doi are mai mult drept, ci care din ei va fi mai tare.

Așa stau lucrurile în Austria. Ear în Ungaria ce vedem? Lumea întórsă Aicĭ vocea naționalităților e înăbușită și, lucru de mirare, că cu tóte acestea cei mai neliniștițĭ, cei-ce arată mai multă frică pentru desvoltarea lucrurilor în viitor sunt tot suprematiștii și șoviniștii maghiarĭ. Ii mustră óre consciința, orĭ nu sunt sigurĭ de isbîndile, pe carĭ a le fi câștigat în folosul maghiarisării se fălesc așa de mult?

In Ungaria nimenĭ nu se mai gândesce adĭ a face destul justelor pretensiunĭ ale naționalităților. Totușĭ șoviniștii se vaetă, că e rĕu și că e mare pericolul, ce amenință din partea naționalităților. Ei, în loc sĕ caute a depărta acest pericul, cerênd sĕ li-se facă dreptate, pretind dela naționalitățĭ imposibilul, de a se maghiarisa, și sunt nerăbdătorĭ, că acésta nu se póte întêmpla peste nópte.

Dilele acestea un deputat koșuthist dicea, că naționalitățile ar fi bine sĕ fie câștigate pentru ideia independenței; sĕ ajungă numai statul a pune mâna odată pe tóte școlele, căcĭ atuncĭ va fi pace și naționalitățile vor puté în liniște sĕ-șĭ arate pietatea pentru trecutul lor. Unde rĕmâne însĕ viitorul? Cum îșĭ vor puté aceste popóre desvolta cultura lor națională cu școle maghiare?

Idei șuchiate ca acestea tulbură mințile șoviniștilor. Și de unde vine acésta, décă nu de acolo, că ei înăuntrul lor sunt convinșĭ, că nu se póte sĕ rĕmână lucrurile așa cum sunt adĭ, nu se póte sĕ fie suprimate pentru tot-déuna drepturile naționalităților.

Aceștĭ șoviniștĭ incorigibilĭ, carĭ strigă, amenință și insultă mereu pe cei-ce vor sĕ-șĭ păstreze limba și naționalitatea, sunt așa de orbĭ a crede, că, décă stăpânirea ungară a făcut, ca de pildă bancnotele sĕ fie tipărite pe o lature numai cu text maghiar, naționalitățile vor uita, că Ungaria e tot așa țéră cu mai multe limbĭ, ca Austria, și că au drept și ele sĕ trăiască aicĭ cum le-a făcut și le-a lăsat Dumnedeu!

Regele Carol în Bulgaria.

(Dela Giurgiu la Rusciuc. — Primirea la Rusciuc.— Plecarea la Plevna. — La Grivița. — La Plevna. — Intórcerea în România.)

M. S. Regele Carol sosind Marțĭ diminéța în gara Giurgiu, a fost primit de către primarul orașului Dimitrescu. Onorurile militare au fost date de o companie din regimentul 5 Vlașca. Populațiunea orașului îngrămădită pe cheiu, împodobit cu ghirlande și drapele, a aclamat cu însuflețire pe Suveran. Aicĭ s'au presentat M. S. Regelui oficerii bulgarĭ atașațĭ pe lângă persóna Maiestății Sale pe tot timpul șederei sale în Bulgaria. Regele s'a imbarcat cu suita sa, la óra 1 și 5 minute, pe bordul vaporului „Orientul“, care a fost însoțit de vaporul bulgar „Alexandru“, de canonierile române „Oltul“ și „Siretul“ și de torpilorul român „Sborul“. Vasele române au salutat teritoriul bulgar prin salve de tunurĭ și prin pavilionele lor. Bateriile din Rusciuc au rĕspuns, dând salutul Regelui prin salve de tunurĭ.

La debarcaderul din Rusciuc, Maiestatea Sa a fost primit de către A. S. R. Principele Ferdinand al Bulgariei și de către fratele sĕu A. S. R. Principele Filip de Coburg, încunjurațĭ de o numĕrósă casă militară.

Intrevederea Regelui cu Principele Bulgariei a fost din cele mai cordiale. Ambii Suveranĭ s'au îmbrățișat și sărutat în modul cel mai prietinesc.

La debarcader o companie de marinarĭ bulgarĭ a dat onorurile militare.

Maiestatea Sa și A. S. R. Principele Ferdinand au fost primițĭ de către d-l Danew, ministrul afacerilor strĕine și de culte; d-l Sarafoff, ministrul de finance; Ludskanow, ministrul de interne; d-l Radew, ministrul justiției; generalul Paprikow, ministrul de rĕsboiŭ; archiepiscopul și mitropolitul Rusciucului I. P. S. S. Mitropolitul Vasili; vicepreședintele Sobraniei, d-l Frangea; d-l Manolow prefectul Rusciucului, carĭ au fost presentațĭ Maiestății Sale. Au fost de asemenea presentațĭ următorii oficerĭ: generalul Nikolaiew și generalul Drandarewski, generalul Agura și generalul Ivanow. Pe cheu regimentul de infanterie Nr. 2, „Iskerski“, a dat onorurile militare și apoi a defilat înaintea Suveranilor. Regele și Principele au plecat la palatul din Rusciuc, în trăsură de gală, trasă de 4 cai și escortată de un escadron din garda princiară.

La întrarea stradei Princiare era ridicat un arc de triumf, în fața căruia aștepta primarul orașului, încunjurat de membrii consiliului municipal, de funcționarĭ, de notabilitățile orașului și de mai multe dómne.

Primarul orașului, d-l *Martinow* a presentat Maiestății Sale pânea și sarea tradițională și i-a adresat următórea alocuțiune de bună venire:

„Orașul Rusciuc este fericit de a „primi pe Maiestatea Vóstră, Suveranul „frumósei și ospitalierei țĕrĭ, care în tim„purĭ de restriște, a fost un refugiu pentru „Bulgarii, carĭ fugeau de persecuțiunĭ, care „a împărtășit cu noi durerile și bucuriile, „și ai cărei fii, avĕnd pe Maiestatea Vóstră „în fruntea lor, au luat o strălucită parte „în rĕsboiul pentru desrobirea nóstră. Pĕ„trunșĭ de sentimentele de recunoscință, „consiliul comunal și cu mine, în numele „populațiunei orașului Rusciuc, urăm cu „bucurie o bună venire Maiestății Vóstre „și o rugăm de a primi pânea și sarea“.

Pe tot parcursul cortegiului regal trupele garnisónei erau înșirate. Orașul era pavoasat și împodobit. In curtea palatului princiar o companie din regimentul 5 de infanterie „Dunavski“ a dat onorurile militare. La órele 3 și 45 minute Regele și Principele Bulgariei, urmațĭ de suite, au visitat casarma regimentului 5, precum și monumentul comemorativ al acestui regiment, ridicat în amintirea bătăliei de la Slivnița, la care acest regiment a luat o parte gloriósă.

Inainte de a-se reîntórce la palat, Regele și Principele au făcut o visită mitropolitului din Rusciuc și au visitat catedrala metropolitană.

Regele Carol a primit în urmă corpul consular și a acordat audiență d-lui Danew, președintele consiliului.

Séra orașul a fost feeric iluminat; aerul rĕsună de plesniturile artificiilor și de sunetul musicelor militare.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Cântec.

Spune-mĭ codrule, vecine,
Unde-s florile din tine,
Unde-s cântecele tale,
Codrule bătut de jale?

Sus pe ramurĭ despoiate
Stau cuibșórele uitate,
Norii negrii mi-te'ndóie,
Codrule bătut de plóie.

Dér pe cósta dusă 'n zare
Cine 'țĭ trece pe o cărare?
— Trece sufletu-mĭ și-țĭ spune
Basme dragĭ din vremurĭ bune.

Veturio.

Frumósa lumii.

De M. Eminescu.

(Fine)

A doua séră ér șterge cheia. Vine ér. „Ce vrei stăpâne“? Vreu sĕ te ducĭ sĕ-l pui pe ginerile împĕratului într'o movilă de omĕt când o durmi și pe mirésă s'o pui în vêrful căsei!... Pe casă era frig-frig, da nu era omĕt. Ista a degerat de tot, dér de dênsa tot îi era milă. Numai jumĕtate de nópte s'o lași pe vêrful casei.

Când a adus pe mire diminéța era țépăn. S'o strîns doctorii, dér n'au avut ce-i face, a murit sĕrmanul. Ecă se împlinesce sĕptĕmâna.

El ér șterge cheia, vine ér... Mâne diminéță sĕ-mĭ aducĭ o trăsură de aur și cai, carĭ or mânca jeratec și or bea pară, și mie straele cele mai frumóse din lume sĕ mi-le aducĭ. — Se pune el în trăsură a doua di și se pornesce către împĕratul.

— Cum îi voinice? dice împĕratul.

— Am venit sĕ-mĭ dai fata. — El se făcu că nu scie, că i-a murit ginerile. I-o dă împĕratul. Face o nuntă strălucită și i-o dă și-o duce la palatul lui, — da lui așa-i era de dragă, c'o prăpădia din ochĭ.

Ecă aude vrăjitorul că el a eșit din pământ. Ce sĕ facă el, sĕ pótă pune mâna pe dênsul? Că el cât era de vrăjitor și strașnic, da el n'avea numai vr'o 2 dracĭ, dér ista cheia iadului o avea. Dér el punea cheia ceea tot-déuna pe sobă și numai sufragiul scia de dênsa. Da sufragiul nu prea avea minte destulă 'n cap. Ecă s'o luat el cu fata împĕratului la preumblare Dér vrăjitorul a luat o mulțime de chei nouĕ, altele de aur, de aramă, de argint, ș'o început a străjui pe la pórta ginerului împĕratului.

Cine-mĭ dă chei ruginite, că-i dau de cele de aur? Și sufragiul cu nu prea multă minte 'n cap a gândit sĕ deie cheia ceea și sĕ iee una de aur, că mai bine a prii stăpâni-sĕu. Ehei! și când i-o luat cheia, i-o luat sĕracul tótă puterea lui. Ii dă.

N'o apucat el de-a veni de la plimbare și palatul n'a mai fost. A rĕmas el sĕracul în câmp, nicĭ bordeiul cât avea înainte nu era acu. Da 'mpĕratul i-a trimis așa rĕspuns p'un logofĕt, că décă până în trei dile n'o face palatul cum a fost, îi ia fata și nu i-o mai dă. Acu ț'am spus că mai bine i-ar fi luat dilele, cât sĕ i-o iee pe dênsa. Mare lucru dragostea!

Ce sĕ facă el? Da și fata strașnic ținea la dênsul. Nainte mai drag îi era cel degerat, — da acuma! O așteptat el până a treia di, — nu-i de chip, n'are de unde sĕ facă palatul. Ișĭ ia el diua bună dela nevastăsa: cine scie ce jelanie a fost acolo! Mĕ duc de-acum în lumea mea!

Merge el și ajunge la o baltă (cam un iaz vinea). De-acu n'am ce face, mĕ înec! Dér așa frecându-șĭ mânile de verguța, ce i-o dat'o vrăjitorul când l'o vîrît în grópă, vine un om de fier. „Ce vrei stăpâne?“ „Vreau cheia cea de la iad“. „Eu cheia iadului nu ți-o pot da“.

Écă textul discursului pronunțat de *Principele Bulgariei* la prânḑul de la Rusciuc, dat în onórea M. S. Regelui României:

„Cu cea mai adevărată mulțumire „salut pe Augustul vecin, care vine sĕ-mĭ „facă visită pe pămêntul bulgar. Presența „Regelui României între noi este o do„vadă despre raporturile de amiciție și de „bună vecinătate, carĭ esistă într'un mod „așa de fericit între țéra Maiestăței Sale „și a mea. Țin sĕ dau Maiestății Vóstre „asigurarea, că eu și guvernul meu nu „vom neglija nimic pentru a strînge și a „întări aceste bune relațiunĭ. Acéstă vi„sită are pentru Bulgaria și pentru suve„ranul sĕu cu atât mai mult preț, cu cât „ea coincide cu a douĕ-ḑecĭ și cincea ani„versare a rĕsboiului de liberare, la care „Majestatea Vóstră cu viteza sa armată „a luat o gloriósă parte pe câmpurile de „bătae dintre Dunăre și Balcanĭ, fapt des„pre care vom păstra cu credință o amin„tire recunoscĕtóre. Pĕtruns de aceste sim„țĕminte, ridic paharul meu în sănĕtatea „Maiestăței Vóstre, a Maiestăței Sale Re„ginei și a Dinastiei regale, precum și „pentru prosperitatea României“.

Musica a intonat imnul român.

M. S. *Regele României* a pronunțat ca rĕspuns la toastul Principelui Bulgariei, următórele cuvinte:

„Adênc mișcat de amabilele cuvinte „ce Alteța Vóstră Regală Mi-ațĭ adresat, „mulțumesc din tótă inima pentru primi„rea frumósă și căldurósă ce Mi-s'a făcut „de către Alteța Vóstră Regală, de po„porul sĕu, de către armata sa și cu deo„sebire de orașul Rusciuc, ale căruĭ pro„grese îndeplinite sub domnia Alteței „Vóstre Regale, m'au surprins în modul cel „mai plăcut.

„Privesc ca o fericită coincidență „faptul, că am venit sĕ fac visită Alteței „Vóstre Regale în epoca aniversărei a „25-a a gloriosului rĕsboiŭ, care s'a des„fășurat pe câmpiile de bătaie din Bul„garia.

„Națiunea bulgară salută cu aceleașĭ „simțĕminte ca și noi victoriile repurtate „de armatele aliate ruso-române. Aceste „evenimente nu pot decât sĕ apropie cele „douĕ țĕrĭ ale nóstre și sĕ consolideze „relațiunile de prietenie pe carĭ Eu pun „un mare preț, visita mea fiind o nouă „chezășie pentru desvoltarea lor în viitor.

„Făcênd cele mai sincere urărĭ pen„tru fericirea Alteței Vóstre Regale și a „membrilor familiei sale, precum și pen„tru ḑilele prețióse ale Augustei vóstre „mame și pentru prosperitatea Bulgariei, „ridic paharul meu în sănĕtatea Alteței „Sale Regale Principelui Bulgariei“.

Musica a intonat imnul bulgar.

P ecarea la Plevna.

Mercurĭ diminéța la óra 7 și 30, M. S. Regele împreună cu principele Ferdinand al Bulgariei și cu principele Filip de Coburg împreună cu suitele lor, au părăsit Rusciucul c'un tren special mergênd spre Plevna. Trenul s'a oprit câte-va minute în gările Bela și Gorna-Orehovița, ér M. S. Regele se coborî din vagon, convorbind cu ómenĭ din popor, în locurile unde fusese acum 25 de anĭ.

La Poradim Regele, Principele Ferdinand și suitele se coborîră din tren și merseră în comună cu trăsurĭ. M. S. Regele visită căsuțele, unde la 1877 avusese cartierul sĕu, Maj. Sa și rĕposatul împĕrat Alexandru II. Vederea căsuței unde a locuit, a emoționat adênc pe Majestatea Sa și plecând, M. S. decoră pe primarul și propietarul casei istorice, Dedo Verban.

La Grivița.

La órele $3^1/_2$ cu toții ajunseră la Grivița, falnica redută luată de curcanii românĭ la 1877. Mii de țĕranĭ erau acolo, pentru a-l primi, și doctorul Drumeff rosti în franțuzesce un discurs, prin care salută pe M. S. Regele glorificând faptele eroice ale armatei române.

Apoi merseră a visita capela comemorativă română, ridicată în amintirea soldaților morțĭ în rĕsboiul de la 1877—78. Frumóse arcurĭ de triumf erau ridicate la întrarea capelei.

Mitropolitul *Constantin din Vrața*, îmbrăcat în odăjii, primi pe regele Carol la întrarea în biserică și rosti un mișcător discurs de bună venire vitézului de acum 25 anĭ, ḑicênd între altele:

„Sculați-vĕ din mormintele vóstre, „voi cei căḑuțĭ pentru liberarea unui ne„norocit popor oprimat și schingiuit de „barbaria asiatică secolĭ îndelungațĭ, scu„lați-vĕ, căcĭ étă-l a venit acela, care v'a „condus la victorie, a venit sĕ vĕ aducă „prinosul omagiilor Sale pentru bravura „și abnegațiunea vóstră.

„Astăḑĭ, când țéra nóstră trece prin „momente grele și când Principele nostru „prea iubit stă singur, a venit ca sĕ-i „arate calea și sĕ-i întărescă curagiul.

„O, brav Rege! Bulgaria este o țéră „mică și neputinciósă, dér recunoscința ei „pentru tot ce ai făcut, este neștérsă în „inimele tuturora...“

După vorbirea, care a mișcat adênc până la lacrimĭ, pe toțĭ cei de față, Mitropolitul a presentat Regelui Carol, spre amintire, o icónă în argint, și apoi a întrat în Capelă, unde a oficiat serviciul religios.

După serviciu divin, Regele Carol se coborî în cripta, în care se află depuse osĕmintele ofițerilor și soldaților morțĭ în rĕsboiŭ. Regele în fața acestor scumpe rĕmășițe, depuse cu lacrimĭ în ochĭ o placă comemorativă cu inscripția: *Carol I, Regele României, vitejilor sĕi soldați. 1902.*

Delegația batalionului 2 de vênătorĭ, care s'a distins la luarea Griviței, depuse și ea o cunună. — S'au mai depus multe alte coróne, din partea armatei române și a armatei ruse, din partea Principelui Bulgariei, a consiliului de miniștri bulgar, a comunei Grivița etc.

Eșind din capela comemorativă de la Grivița, Suveranul român și Principele Bulgariei, cu suitele, s'au urcat în trăsurĭ, îndreptându-se spre forturile de la Grivița.

In dreptul redutei Grivița Nr. 2, Regele depune, pe monumentul rusesc, o placă de bronz cu inscripția: *„Carol I Rege al României, vitejilor soldați rușĭ, morțĭ pe câmpul de onóre la Plevna“.*

Prințul Ferdinand al Bulgariei a depus o frumósă corónă.

S'au mai depus douĕ coróne: din partea armatei române și din partea armatei ruse.

In apropiere de redută se înalță un modest monument al soldaților românĭ cu inscripția: *„Cine luptă vitejesce, neperitor îĭ rĕmâne numele“.*

Fù mișcătóre scena când M. S. Regele arătă asistenților *Valea plângerei*, făcênd istorisirea ḑilelor de glorie de acuma 25 de anĭ.

Și aicĭ se depuseră numeróse coróne.

La Plevna.

La 5 óre plecară la Plevna. Populația micului orășel era tótă pe strade. Femeile și fetele aruncau florĭ, ér trecerea cortegiului era împedecată de marea aglomerație. Orășelul era splendid împodobit. Trăsura regală se opri la casa, care pe acel timp fusese locuită de Leul de la Plevna, Osman-pașa, și care aḑĭ este locuită de d-l și d-na Vatzov. D-na Vatzov oferi un frumos buchet de florĭ Maiestății Sale. — Aicĭ s'a dat o mică gustare, chiar în camera locuită odinióră de Osman-pașa.

La șampania oferită, *Regele Carol* și prințul Bulgariei rostiră următórele toaste întîmpinate de uralele celor de față:

Toastul Regelui Carol.

„Mulțămesc Alteței Vóstre Regale, „că Mi-a procurat marea bucurie de a „revedé împreună cu Ea câmpul de luptă „de la Plevna, unde s'a hotărît sórtea rĕs„boiului din 1877.

„Am resimțit o adêncă emoțiune „punênd piciorul pe acest pămênt sfințit, „stropit cu sângele a mii de vitejĭ, în „fruntea cărora eram mândru de a Mĕ „afla.

„Aci am putut sĕ apreciez înaltele „calități militare ale armatei ruse, și aci „armata Mea a cules cei dintâi ai eĭ laurĭ. „Mormintele, carĭ impresóră acest oraș, „sunt semne vĕḑute ale luptelor sânge„róse, carĭ au fost încununate, după lungĭ „sforțărĭ, cu biruința armatelor aliate.

„Este tocmai un sfert de veac, de „când atențiunea lumei întregĭ fù atrasă „asupra Plevnei, a cărei cădere a fost în„tâmpinată cu o vie mulțămire, admirân„du-se în același timp și eroica apĕrare a „lui Osman Pașa.

„Istoria a înregistrat pentru viito„rime strălucitele fapte de arme, a căror „amintire va trebui sĕ rĕmână cu atât „mai adênc săpată în inima popórelor „nóstre, cu cât ele au înlesnit Bulgariei „întemeiarea unui Stat monarchic, ér Ro„mâniei făurirea Coronei sale de oțel.

„Alteța Vóstră Regală, înmânându-Mĭ „în persónă, împresurat de bravii Sĕi ofi„țerĭ, carĭ s'au distins pe câmpurĭ de „rĕsboiŭ, însemnele ordinului sĕu militar „Pentru Bravură“, a binevoit a Mĕ asi„gura, că poporul Sĕu va păstra o amin„tire recunoscĕtóre armatei Mele. Gra„țiósa atențiune de atuncĭ, precum și „acele asigurărĭ, M'au atins viu, ca și „primirea entusiastă și simpatică pe care „orașul Plevna Mĭ-a făcut'o acum 25 de „anĭ ca învingĕtor, ér astăḑĭ ca prietin „sincer al Suveranului Bulgariei.

„Mulțumind Alteței Vóstre Regale „pentru numĕrósele doveḑĭ de sentimente „afectuóse și pentru căldurósa primire ce „am găsit în aceste ḑile atât de memo„rabile pentru Mine, ridic paharul Meu în „onórea armatei bulgare, care deși tînĕră „încă, a dat și până acum doveḑĭ de vi„tejie; dér, înainte de tóte, bĕu în sănĕ„tatea șefului ei suprem, A. S. R. Prin„cipelui Bulgariei“.

Toastul Principelui Bulgariei.

„Sire,

„Sentimentele, carĭ umplu inima Ma„jestății Vóstre în aceste locurĭ renumite, „îmĭ sunt cunoscute și deosebit de scumpe. „Mĕ raportez cu 25 de anĭ în urmă și vĕd „Plevna istorică, care timp de cincĭ lunĭ a „fixat atențiunea încordată a națiunilor „rusă și română, a acestor douĕ popóre, ai „căror mândrii fii au vĕrsat aci sângele „lor în numele celui mai mare principiŭ „creștin: emanciparea unui popor frate.

„Vĕd marea figură a Țarului libera„tor la Poradim, Bogot și Studina, unde, „împărtășind suferințele soldaților sĕi, el „îĭ încuragea, dând pildă de cele mai fru„móse acte de bravură.

„Vĕd valorósele regimente ruse și „române îndeplinind, sub abila conducere „a Majestății Vóstre, acele marĭ fapte de „arme, pe carĭ istoria e mândră sĕ le în„scrie în analele ei.

„Vĕd, în sfêrșit, armata Majestății „Vóstre sacrificându-se în chipul cel mai „glorios holocaust la Grivița și Opanez, „în acele locurĭ istorice, carĭ vor rĕmâné „tot-déuna martore a sacrificiilor pe carĭ „poporul român, în tot-déuna prietin, le-a „făcut pentru liberarea Bulgariei.

„La Plevna, locul chiar unde s'au „încununat de victorie armatele, pe carĭ „Majestatea Vóstră le-a comandat așa de „demn, sunt fericit de-a puté sĕ-i esprim „recunoscința poporului Meu și sĕ-i urez „ca victoria sĕ întovărășéscă în tot-déuna „brava armată română.

„Ridic paharul Meu în sănĕtatea Ma„jestăței Vóstre, nobil șef al gloriósei ar„mate române.

„Ura!“

Ambele toasturĭ fură salutate de cei de față cu urale îndelungĭ și însuflețite.

In curtea istoricei case sunt înșirațĭ veterinarii bulgarĭ, carĭ salută cu urale pe suveranul român. Eĭ predau Regelui o adresă de omagiu, numindu-l membru de onóre al societății lor.

* *
*

La 6 și jum. séra suveranii iau trenul de Samovit, unde sunt întâmpinațĭ de o mulțime imensă. Vapórele *Orientul* și *Krum* în radă pe portul Samovit sunt feeric iluminate.

— Apoi ce sĕ fac eu, spune-mĭ măcar unde-i?

— Apoi vrăjitorul, ca sĕ nu-l ajungă nimenĭ, s'o făcut acu palat pe Prut, s'acu décă-i puté da pe-acolo, el o ține ascunsă sub perină la capul lui.

— Ce sĕ fac eu, cum oi puté s'ajung la dênsul?

— N'ațĭ, ḑice, bucățica asta de fier, dă-te de trei orĭ peste cap pe dênsa și te-i face o muscă. Și s'a făcut nevĕḑut omul cela. Se ia el, se dă de 3 orĭ peste cap și sbóră ca musca până la Prut.... Ajunge acolo, da vrăjitorul dormia de ameḑă-ḑi. Dă sĕ între, pe unde sĕ între? Ferestrele-s cu oblóne, cum se purta mai de mult.

Mĕ vîr pe borta cheii! Se vîră și se pune pe sobă. Unde se trezesce vrăjitorul și unde începe a bate în mijlocul casei cu nisce ciocane și unde încep a eși la dracĭ, de te luau florĭ. Ș'o 'nceput a-i trimite pe unde se fac rele, sĕ pună la cale pe ómenĭ sĕ facă rele. Așa, după-ce o pus trebile la cale, a eșit afară. Musca s'a sculat, a luat cheia de sub perină șĭ-o sburat afară. De cât bucuria lui nu se mai povestesce, că are sĕ iee pe fată înapoi. Acu luĭ nu-i era de dênsul, de dênsa-i era, ce-i era. Frécă cheia, vin ómenii cei de fier.

— Sĕ-mĭ faceți palatul ér înapoi cum a fost! Și acu s'o învĕțat minte, purta cheia tot lângă dênsul.

Acu ce se făcù vrăjitorul?

Era în satul cela o babă sfântă. Pe atuncĭ era lumea bună și erau sfințĭ, nu ca acu. Când te durea capul, când aveai v'o bólă, numai décă punea mâna, trecea.

S'a dus vrăjitorul șĭ-o nimerit baba și s'o îmbrăcat el în straele ei. S'o îmbolnăvit femeia lui, fata împĕratului, — de cât ce bólă, se dee Dumneḑeu sĕ am și eu cât oi trăi, — de cât numai când ḑicea o lécă valeu, el se prăpădia.

— Ia sĕ chemĭ pe baba cea sfântă. Vine dér, era vrăjitorul. Incepe, pune mâna pe capul ei ca și cum, dragă Dómne, o ar descânta. Și când ese el din casă, îi ḑice vrăjitorul ei: Dómne, Măria-Ta, câte frumuseți și mândreți ai în casă și n'ai și un ou frumos de marmură.

— Că ce fel de ou mătușă?

— Acela-i în fundul pămêntului!

— Écă oi ḑice bărbatu-meu, și-o trimete pe cineva sĕ-l caute. Și se duce vrăjitorul. Intră el în casă. Ei — ḑice — écă ce mi-a spus baba as' sfântă.

— Écă o sĕ șterg, dragă.

Șterge cheia și vin doi ómenĭ de fier.

— Ce vrei stăpâne?

— Vreau oul cel de marmură de sub pămênt.

— D'poi bată-te Dumneḑeu, sĕ te bată (fie-i lui acolo!) câte-țĭ făcui eu, până și cheia iadului o ai, acu vrei sĕ ne iei și tótă puterea nóstră? — (Vedĭ d-ta, vrăjitorul a vrut inadins, că dór duhul necurat îl va gătui). — „Da eu te-aș omorî, da pentru-că sciu, că asta nu vine de la tine, pentru asta te iert și-țĭ spun asa: că baba cea sfântă-i vrăjitorul și că aḑĭ are sĕ vie c'un cuțit mare de fier și s'a face, că pune mâna pe capul femeii tale și are sĕ țĭ-o omóre“. De cât când a auḑit el așa: Of numai tremura!

Și s'o dus omul cel de fier. Acu el își gătesce iartaganul și când vine 'n casă vrăjitorul, pune pe sufragiu ca sĕ-l desbrace 'ndată. și adevĕrat, găsesce un cuțit mare, scii ca un chip de cosor, și-l ia cu iartaganul și-l face bucățele. Acu erau cu deplin fericițĭ. Acu nu mai scia ce-i durerea, cum scia mai înainte, și ḑice într'o ḑi: Soro, sĕ mergem sĕ găsim pe frații mei cei doi (Da mama lui murise!) Se iau ei, se pregătesc și mergênd ei așa, o ajuns la împĕratul.

Era strașnic în rĕsboiŭ cu altul. Și așa era el de scîrbit, de cât strașnic lucru! Vĕḑênd pe acesta s'a bucurat și a ḑis așa: Fiind-că eștĭ ginere de împĕrat mi-i da ajutor și-oi puté sĕ bat pe vrĕjmașul meu. Așa a gătat armata grozavă și în sfîrșit o dovedit pe cesta.

Acu aceștia doi, ce ḑic că erau tare fericițĭ — numai acela era mai nĕcăjit, cel cu rinza. Acela s'a luat și s'a dus după Frumósa lumii. Dă sĕ între în palatul bo-

Suveranii descind din tren şi trec pe bordul vasului bulgar *Krum* pe care s'a dat la 8 şi jum., prânzul de gală în onórea Regelui României.

La 10 séra yachtul Krum se pune în mişcare spre T. Măgurele. Musica intonéză imnul *„Deşteptă-te Române“* şi apoi *„Sume Maritza“*, imn bulgăresc. Escadrul însoţesce yachtul „Krum“. De pe ţĕrmurĭ se trag focurĭ de tun. Oraşul Nicopol este feeric iluminat.

Debarcaderul de la T. Măgurele este artistic decorat şi iluminat cu electricitate.

Când yactul *Krum* a acostat la debarcader, elevii şcólelor au întonat imnul român, pe când populaţiunea salută călduros pe suveran.

Regele Carol a eşit din vapor însoţit de prinţul Ferdinand al Bulgariei şi urmat de miniştri românĭ şi bulgarĭ şi de suită.

Majestatea Sa a fost întîmpinat de autorităţile române, de deputaţii judeţului, de notabilităţile oraşului, de generalul Arion, de directorul general al căilor ferate Miclescu, de colonelul Constantinescu şi de toţĭ ofiţerii regimentelor 4 şi 20.

Primarul a presentat regelui tradiţionala pâne şi sare şi a rostit un discurs elogios la adresa suveranului.

*

Prinţul Ferdinand a condus pe regele Carol până la tren, unde au stat 5 minute. După acésta ambii suveranĭ s'au întos la debarcader. Despărţirea suveranilor a fost fórte cordială. S'au îmbrăţişat de mai multe orĭ, promiţĕndu-şĭ d'a se revedé în curînd.

Yahtul princiar *Krum* s'a întors în Bulgaria. Musica bulgară de pe bord a întonat imnul român. Din Nicopole se trăgeau focurĭ de tun.

Regele Carol cu suita s'au reîntors la tren şi au plecat spre Sinaia la 11 óre şi 10 m.

Revista politică.

Situaţiunea parlamentară atât în Ungaria, cât mai ales în Austria nu e de loc mângăitóre pentru cei carĭ conduc destinele statelor dualiste.

In *dieta din Pesta* se desbate de o sĕptĕmână proiectul de indemnitate, prin care adecă sĕ i-se dea guvernului dreptul de a acoperi în cele dintâiŭ trei-patru lunĭ ale an. viitor cheltuelile de stat şi fără budget votat în tótă regula, — dat fiind, că până la 1 Ianuarie 1903 dieta nu va puté desbate şi vota întreg budgetul. De desbaterea acésta profitéză unii pentru a ataca, alţii pentru a apĕra politica guvernului. Kossuthiştii mai ales sunt aceia, carĭ atacă fără cruţare guvernul pe întréga linie, espunêndu-şĭ gravaminele şi pretensiunile, mai ales cu privire la armată. Mult se vorbesce tocmai acum despre noul proiect militar, care cere înmulţirea contingentului recruţilor şi în jurul acestei cestiunĭ se îmblătesc frase late şi umflate de către, kossuthiştĭ mai ales. E un fel de obstrucţie ceea ce fac ei.

*

Mult mai îngrijitóre e situaţia parlamentară în *Austria.* In „Reichsrath“-ul austriac s'a desbătut asupra declaraţiunilor, ce le a făcut ministrul-president Koerber în cestiunea limbei. Nicĭ Cehii, nicĭ Germanii n'au fost mulţumiţĭ cu acele declaraţiunĭ. Oratorii lor au şi dat espresiune acestei nemulţumirĭ, şi mai ales Cehii sunt firm hotărîţĭ a împiedeca lucrarea parlamentului cât timp poporului cehic nu i se va da tóte drepturile, ce le reclamă conducĕtorii lui.

In afară de acésta şedinţele „Reichsrath“-ului sunt de o vreme încóce érăşĭ fórte viforóse. In şedinţa de Joi a fost un mare scandal. Se vorbea despre inscripţiile la căile ferate. Germanii au protestat contra usului, ca la căile ferate germane sĕ fie şi inscripţii cehice. Ministrul căilor ferate a rĕspuns, că acésta se baséză pe ordinaţiunĭ. După acésta a isbucnit scandalul. Vrênd sĕ vorbéscă un deputat german, deputatul ceh *Sehnal* îl întrerupea, din care causă fù insultat. Atuncĭ Sehnal s'a plecat la urechia lui Grössl şi i-a ḑis: „D ta eştĭ un porc german“. O mare cértă isbucni între pricinaşĭ. Sgomotul şi sbieretele erau generale în sală. Mai mulţĭ deputaţĭ germanĭ împresurară pe Sehnal, îl înhaţă şi-l isbesc la pămênt. Deputaţii cehĭ îi sar în ajutor şi taberele inimice încep a-se ameninţa cu pumnii. In mijlocul sgomotului infernal, presi dentul suspendă şedinţa şi părăsesce sala. Linişteа numai cu mare greutate s'a putut restabili.

*

Tocmai pe când Regele României se afla la Rusciuc, învitat anume de principele Bulgariei, pressa ruséscă găsesce potrivit momentul a da lecţii *Bulgariei.* Marele ḑiar rusesc „Novosti a publicat un articol, în care face aspre împutărĭ guvernului bulgar, că confundă tendinţele politice ale Rusiei oficiale cu acele tendinţe, carĭ îşĭ atribuesc un caracter oficios. Rusia, ḑice „Novosti“, nu póte favorisa o politică basată pe visurile unei Bulgarii marĭ. Rusia nisuesce din contră, ca prin politica ei sĕ asigureze interesele tuturor popórelor şi ale statelor din Peninsula balcanică, şi ea nu póte, în privinţa acésta, sĕ facă hatârurĭ Bulgariei şi sĕ-i dea preferinţă faţă cu alte state din Balcanĭ.

*

O nouă revoluţie. Scirĭ telegrafice din Marocco anunţă, că indigenii *Cabili s'au resculat* şi au atacat oraşul de port Tetuan. In ţinutul acesta locuesc Englesĭ, Francesĭ, Spaniolĭ şi Germanĭ. Rĕsculaţii au ucis mai mulţĭ Englesĭ, ér pe alţii i-au prins. Cabilii s'au apucat apoi sĕ asedieze oraşul. Au plecat la faţa locului mai multe corăbii, ca sĕ mântuéscă viéţa familior europene. Guvernatorul din Tetuan a înarmat poporaţiunea, şi acum se aştéptă lupte înverşunate între Cabilĭ şi europenĭ. Locţiitorul guvernatorului a avut un sfîrşit fórte tragic. Resculaţii l'au prins adecă pe Abdul Malek, i-au ars ochii, i-au tăiat nasul, i-au acoperit corpul de rănĭ, apoi i-au legat cadavrul şi l'au tîrît astfel prin întreg oraşul.

Recensĕmêntul din 1900.

Am înainte o carte mare format 4⁰ de 609 pagine. Ea pórtă titlul unguresc: „A magyar korona országainak 1900 évi népszámlálása. Első rész. A népesség általános leirása községenkint. A kereskedelmi magyar kir. miniszter rendeletéből szerkeszti és kiadja a magyar kir. központi statisztikai hivatal. Àra 6 korona. Budapest. Pesti könyvnyomda — Részvénytársaság 1902“.

Pe românesce va sĕ ḑică: Recensemêntul populaţiei din ţĕrile corónei ungare pe anul 1900. Partea întâiŭ. Descrierea generală a populaţiei pe comune. Din ordinul ministrului r. ung. de comerciŭ, redactat şi editat de biuroul central r. u. de statistică. Preţul 6 coróne. Budapesta. Tipografia de Pesta societate pe acţii“.

O carte plină de cifre mĕrunte, care séménă cu o carte de logaritmĭ.

Étă cartea pe care au consultat'o şi o consultéză multă lume, pentru-că din ea se vede cum se împarte populaţia de 16,838.255 (respective cu Croaţia şi Slavonia de 19,254.559) după limbă şi religiune. Din ea aflăm şi noi, că după Ungurĭ, noi Românĭ suntem poporul cel mai numĕros în ţĕrile corónei ungare. Căcĭ dupa datele statisticei, cu ocasiunea numĕrării poporului de la 1900, s'au mărturisit, că au ca limbă maternă limba maghiară opt milióne şépte sute patruḑecĭ şi doi de individĭ, ér Românĭ două milióne şépte sute nouĕ-ḑecĭ şi nouĕ de mii patru sute şépte-ḑecĭ şi nouĕ şi după noi sunt Nemţii cu 2,135,181, ér Slovacii (Teuţii) 2.019.641, Croaţii 1,678,569 Sêrbii 1.052.180, Rutenii 429.447.

Profesorul Dr. Eugen *Lassel* vorbind şi el în numĕrul 129 al ḑiarului *„Kronstädter Zeitung“* din Braşov despre resultatele numĕrătórei poporului de la 1900 a scris următórele:

„Dăm aicĭ resumatul recensĕmêntului care, firesce, nu oglindéză, de cât resultatele ajunse prin tóte mijlócele „artei“ şi totuşĭ nu póte scóte la ivélă în Ungaria (la olaltă cu Croaţia şi Slavonia), de cât 45.4% de Maghiarĭ, va sĕ ḑică nicĭ jumĕtate din totalitatea populaţiei“.

Ér unde e vorba de limba maternă a totalităţii populaţiei Dr. Lassel ḑice:

„Aceste cifre produse în mod „artificial“, dau, firesce, o icónă falsă despre relaţiunile faptice“.

Pentru aceste două pasage profesorul sas a fost dat în judecată pe motiv că, *ar fi calomniat* biuroul central de statistică. Procesul se va judeca în curênd la curtea cu juraţĭ din T.-Mureşului.

Noi publicăm mai jos de asemenea multe date din comitatele, pe unde locuesc Românĭ. Şi vom lua întâiŭ oraşele mai marĭ, pe icĭ pe colo şi altele mai micĭ, arătând înainte de tóte religiunea locuitorilor, pentru-că noi scim, că aceea la noi, Românii, în cele mai multe casurĭ se potrivesce cu limba. Décă ḑicĭ de pildă că cineva e grec-oriental în comitatul Bihorului, se scie, că nu póte sĕ fie de cât Român. Orĭ décă ḑicĭ de pildă că e grecocatolic şi e din Baia mare, se scie înainte, că e Român.

Sunt însĕ şi comitate şi oraşe pe unde Românii şĭ-au păstrat ce e drept legea, dér şĭ-au uitat limba. Aşa sunt de pildă Românii din Careii-marĭ şi din Sătmariŭ, carĭ sunt greco-catolicĭ, dér nu sciu de loc românesce de cât póte rugăciunile. Aceştia aşa dér, de şi ei spun în limba pe care o pricep, adică în limba unguréscă: Èn oláh vagyok (Sunt Român!), totuşĭ la numĕrarea poporului (recensĕmênt) n'au putut fi trecuţĭ între Românĭ, ci au fost trecuţĭ între Ungurĭ.

Ne cam miră însĕ ce e drept, că în *Baia mare* de pildă, vedem în cartea recensĕmêntului *4.242 greco catolicĭ* în rubrica religiunei, dér în rubrica limbei nu vedem de cât *2400 Românĭ,* va sĕ ḑică aprópe 2000 de greco-catolicĭ sunt trecuţĭ în rubrica Ungurilor, deşi este sciut, că în Baia-mare mai toţĭ Românii sciu românesce şi se mărturisesc de Românĭ, afară póte de copiiĭ fie ertatului protopop Bilţiu, carĭ abună sémă, că nu sciu românesce, şi afară de copiii protopopului, care va veni în locul lui, décă e adevĕrat ceea ce se svonesce, că va veni cel din Baia-Sprie.

Ne mirăm şi de aceea, că în *Şomcuta mare* vedem 1.395 greco-catolicĭ şi 19 gr.-orientalĭ, va sĕ ḑică după socotéla nóstră 1414 Românĭ, şi totuşĭ în rubrica Românilor vedem trecuţĭ numai 1223, pe cei 200 i-a mâncat lupu.

Dér mirarea nóstră este numai la început aşa mare, căcĭ vedem acest sistem în tótă cartea, şi de aceea nicĭ nu ḑicem nimica, tréba celor ce au făcut recensemêntul şi au publicat cartea. Noi nu putem sĕ luăm asupra nóstră sarcina, de a-i dăscăli pe ei. Vor fi avênd ei motivele lor, pentru carĭ au scris aşa.

Nu „calumniăm“ aşa-dér biuroul statistic, nicĭ nu ḑicem, că icóna, ce ne-o presentă despre populaţia Ungariei este exactă. Dómne feresce! Publicăm însĕ datele lor despre religiunea poporului şi punem alăturea tot datele lor despre limba maternă a poporului, de la acésta nu ne póte opri nimenĭ. Apoi judecata şĭ-o va sci face fiecare cetitor singur.

Étă începem astăḑĭ cu 8 comitate din stânga fluviului *Tisa:*

1) Comitatul Bichişului.

Giula Hotar: 32.946 jughere catastrale. Locuitorĭ: 22.446 dintre carĭ r. cat. 11.075, *gr. cat. 60, gr. or. 3.190,* aug. 770, ev. ref. 6.517, unitarĭ 6, israeliţĭ 791. Alte religiunĭ 37. (*Românĭ* 2.608).

In tot comitatul 637.837 jughere c., 278.731 locuitorĭ, dintre carĭ 66.-57 r. cat. *773 gr. cat. 7.870 gr. orientalĭ,* 98.882 evangelicĭ de confes. augustană, 95.548 ev. reformaţĭ, 599 unitarĭ, 7358 jidovĭ, 844 alte religiunĭ. (Românĭ 6.069).

2) Comitatul Bihorului.

Oradea-mare. Hotar: 8 313 jug. cat. Locuitorĭ 50.177. Rom. cat. 15.391, *gr. cat. 2.884, gr. or. 3.638,* ev. c. a. 879, ev. ref. 14.984, unit. 54, israeliţĭ 12.294, alte religiunĭ 53. (După limba maternă, *Românĭ* 3.335)

Beiuş. Hotar: 4.228 j. c. Locuitorĭ: 3.631, din carĭ r. cat. 608, *gr. cat. 864, gr. or. 969,* ev. c. a. 25, ev. ref. 628, unit. 6, *isr. 530.* (După l. mat. Românĭ 1.591?)

---

erului celuia, nu-l lăsa sĕ între. Aşa el a trîntit un bal strălucit, la care era şi Frumósa lumii, de cât aşa era de frumósă, cât când a întrat în bal, o luminat balul, — de cât că.... sĕ ierţĭ mata. El a început, după ce a jucat păn' în zorĭ de diuă şi o întins nisce mese şi s'o pus sĕ jóce cărţile El a făcut tóte chipurile, ca sĕ jóce cu dênsa. El avù noroc şi se făcù că nu câştigă, tot ca sĕ-i dee, că nu mai putea de dragă ce-i era.

Acu ea, vĕḑênd atâţia banĭ, s'o minunat şĭ-o ḑis aşa tătâni-sĕu: Hai, tată, sĕ-l poftim pe ista la noi (scii d-ta de a nóstre, or de-a d-vóstre... tot la parale trag!) Acu el venind la dênsa într'o séră cu vre o ḑece pungĭ de galbenĭ, a jucat în cărţĭ şi i-a dat toţĭ ei, da n'o rĕmas măcar c'un pitac. Acu ea vĕḑênd, că el n'a rĕmas cu o para, o început a vedé de dênsul şi ploua afară şi vrute-nevrute o trebuit sĕ-l îmbie sĕ mâie acolo. Dormind el, de câte-orĭ s'a trezit de atâtea orĭ a găsit o pungă de banĭ sub cap.

A doua di dimineţa când a venit sufragiul sĕ-i dee de spălat, după ce a mântuit de spălat, îi puse în mânĭ vre-o 20 de galbinĭ bacşiş. Alérgă la dênsa sufragiul. Da ea ḑice: Bre! de unde are omul ista atâtea parale? Vine la dênsu în casă şi ḑice aşa: Eu te-oi lua de bărbat, décă mi-i spune de unde ai atâţia banĭ. El i-o spuse, prostul. Da ea i-a făcut o cafea nu sciu cu ce, şi s'a îmbolnăvit el straşnic şi a început a vĕrsa şi a vĕrsat rînza. Şi a luat'o ea şi a spălat'o cine scie cu ce, a parfumat'o şi a înghitit'o ea, ca sĕ găséscă pungile cu banĭ...

El acu avea vr'o ḑece pungĭ de banĭ din nóptea ceea. Ea l'a dat pe uşă afară. El a încălicat pe un cal şi s'a pornit. Mergênd cu calul cela a dat pe un câmp de florĭ şi s'a plecat calul sĕ mănânce şi s'a făcut un măgar.

El a strîns acu un mănunchĭ de florĭ şi l'a pus în buzunar. Mergênd el călare pe măgar mai departe a dat de un iaz şi se plécă măgarul sĕ bee şi se face ér cal. Ei, ḑice, bună-i asta! ia el într'un şip apă şi se întórce înapoi. Ajunge ér acolo la frumósa lumii şi din banii ce-i rĕmase, mai tórnă un bal straşnic. Ea alérgă sĕ mai vadă de unde are banĭ.

— De unde ai banĭ?

— Din mănunchiul ist de florĭ.

El i-l dă, ea mirósă, se face măgăriţă El o lasă măgăriţă şi iasă din casă.

Aştéptă sufragiul sĕ iasă stăpâna afară Nu-i! Mare pĕcat — când s'a dus în casă o găsesce măgăriţă.

Se întórce s'o ia de acolo şi pornesce călare pe dênsa. Ii dă fên sĕ mănânce.... Ea a dis aşa: Nu te-oi mai înşela de acum şi ţi-oi da rînza 'napoi, numai fă-mĕ cum am fost.

El de multe ce-i făcuse, s'a dus pe dênsa până la împĕratul, la frate-sĕu. Acu acolo era şi iest-lalt, care ţiné pe fata împĕratului. Şi când li-o povestit el lor, că măgăriţa-i frumósa lumii, ei s'o pus pe lângă dênsul s'o ierte. Şi iertându-o, o beut apă şi s'a făcut ér om

Şi erau acum trei împĕraţĭ pe-o ţéră. Ş'au fost toţĭ fericiţĭ... Şi-am încălicat pe-o şa şi ţi-am spus'o aşa.

Comitatul *Bihorului* are un teritor de 1.848.10 jug. catastrale, 577.212 locuitorĭ, dintre carĭ 56 485 r. cat., *52,218 gr. cat., 205,474 gr. or.*, 2410 ev. c. a., 230.102 ev. ref, 140 unit., 29.170 isr. (După limba maternă *Românĭ* 239.449? Rutenĭ 95.)

3) **Comitatul Hajdu.**

Dobriţin. Hotar: 166,297 j. c. Locuitorĭ: 75.006. Intre aceştia sunt *2,023 gr. catolicĭ* şi *171 gr. orientalĭ*. (După limba maternă 105 Românĭ).

In tot comitatul: 223.612 locuitorĭ, între carĭ *gr. catolicĭ 13.590, gr. orientalĭ 298. (Românĭ 288)* jidovĭ 12.806, Rutenĭ 126.

4) **Comitatul Maramureşului.**

Sighetul Maramureşului. Hotar: 17439 j. cat. Locuitorĭ: 17,445. Intre aceştia 4 586 gr. cat., 19 gr. or., 4,314 r. cat. 6.375 isr. După limbă: 1697 Românĭ. 701 Rutenĭ).

Comitatul Maramureşului are 1.689,134 jug. cat. 309,598 locuitorĭ între carĭ, rom. cat. 23.430, gr. cat. 220,817, gr. or. 88, ev. c. a. 810, ev ref. 8.918, unit. 24, isr. 56.006 După limba mat.: 74,978 Românĭ. 143.621 Rutenĭ.)

5) **Comitatul Sabolciŭ**

Teritorul: 806.102 jug. cat. Locuitorĭ 288.672, între carĭ, gr. cat. 56.515. (După limba maternă: *Românĭ* 73, Rutenĭ 156.)

6) **Comitatul Sătmaruluĭ.**

Baia-Sprie. Hotar: 11·413. Locuitorĭ: 4·584. r. cat 2· 484, *gr. cat.* 1·247, *gr. or.* 4, ev. c. a. 18, ev. ref. 687, unit. 2, *isr. 142.* (Românĭ 346?)

Baia-mare: Hotar: 36·434, j. cat. Locuitorĭ: 11·183, r. cat. 4·124, *gr. cat. 4·242 gr. or. 17*, ev c, a. 143, ev. ref. 1·685, unit. 9, *isr. 963.* (Românĭ 2·400? Rutenĭ 7.)

Careii-mari. Hotar: 15·554 j. c. Locuitorĭ 15·382, r. cat. 5 990, *gr. cat. 3·508*, gr. or. 101, ev, c, a. 239, ev. ref. 3·405, *isr. 2·139* (*Românĭ*: 297.)

Sătmariu. Hotar: 31,889, j. cat. Locuitorĭ: 26 881, r. cat. 5,307, *gr. cat. 4.898 gr. or. 47*, evang. conf. aug. 139, ev. ref. 11.194, unit. 7, *israeliţĭ 5287.* (Românĭ: 914?)

Cavnic. Hotar: 4.172 j. c. Locuitorĭ 4665, dintre carĭ 2.053, r. cat. *2294 gr. cat., 4 gr. or.* 23 aug. 70 ev. ref. 1 unitariu 164 jidovĭ 56 alte religiunĭ (*Românĭ*, 2.055?)

Medieş, Hotar: 12·532 j. c. Locuitorĭ: 3142, dintre carĭ r. cat. 177 *gr. cat. 2.383 gr. or. 17.* ev. ref. 318, jidovĭ 257 (*Românĭ* 2,253?)

Apa. Hotar: 7483. Locuitorĭ 3.121 dintre carĭ r. cat. 164, *gr. cat. 2.037, gr. or. 1.* aug. 6, ref. 736, jidovĭ 177. (Românĭ 2.013).

Negrescĭ. Hotar: 19.762 j. c. Locuitorĭ: 2.725, dintre carĭ r. cat. 66, *gr. cat, 2.262*, aug. 1, ref. 89, jidovĭ 307. (Românĭ 2.200).

Seini. Hotar: 8575. Locuitorĭ: 4.638, dintre carĭ r. cat. 779, *gr. cat. 2455, gr. or. 4*, aug. 7, ref. 759, jidovĭ 634. (Românĭ 2.096?).

Şomcuta-mare (vechia capitală a distr. Cetatea de piatră) Hotar: 4.205 j. cat. Locuitorĭ: 2.554. R. cat. 312, *gr. cat. 1.395, gr. or. 19*, augustanĭ 5, ev. ref. 228, unit. 3, jidovĭ 582. (*Românĭ* 1.223?).

Comitatul *Sătmariului* are un teritor de 109. 969 j. c., 367.570 locuitorĭ, dintre carĭ r. cat. 62.803, *gr. cat. 156.063, gr. or. 2260*, augustanĭ 1.049, ev. reformaţĭ 118.866 unit. 40, *jidovĭ* 27.405. (*Românĭ* 118.770, Rutenĭ 234.)

7) **Comitatul Sĕlagiuluĭ.**

Şimleul Silvaniei. Hotar: 7.886 j. cat. Locuitorii: 5658. r. cat.: 2018, *gr. cat. 1194, gr. or. 1*, augustanĭ 8, ev ref. 1,489, unit. 7, *isr.* 941. (Românĭ 1095?).

Zĕlau. Hotar: 9.436. Locuitorĭ: 7639 r. cat. 1.213, *gr. cat. 641, gr. or. 25*, aug. 21, ref, 5.398, unit. 24, isr. 317. (Românĭ 368?.)

Comitatul *Sĕlagiului* are teritor de 663.462 j. c. 207.293 locuitorĭ, din carĭ r. cat. 13.243, *gr, cat. 120.544, gr. or. 7.902*, augustanĭ 686, ref. 55.952, unitarĭ 74, jidovĭ 8.887. (*Românĭ* 125.451)

8) **Comitatul Ugocei:**

Hotar: 209.994 j. c. Locuitorĭ: 83316 dintre carĭ r. cat. 7.264, *gr. cat. 52.417, gr. or. 14*, aug. 108, ev. ref. 12.928, unitarĭ 10, jidovĭ 10.566. Alte religii 9. (*Românĭ*: *9.270.* Rutenĭ: 32.721.)

In comitatul *Ugocea* sunt câte-va comune românescĭ cu populaţia de peste 1000 suflete, ca *Batarciŭ* cu 1157, *Gherţa-mică* cu 1.581 şi *Turţ* cu 2.935 locuitorĭ de conf. gr. cat., carĭ sunt trecuţĭ şi în statistica oficială, ca Românĭ.

(Va urma.) **Dolaleteu.**

SCIRILE DILEI.

— 2 (15) Noemvrie.

Petrecere. *Reuniunea femeilor române din loc,* va aranja *Mercurĭ în 6/19 Noemvrie a. c.* în sala „Redoutei" orăşenescĭ *o petrecere cu dans* în favorul internatului-orfelinat din loc. Bilete de întrare: (2 corone de persónă şi 3 corone balcon) se pot procura la firmele d-lor Iuliu Popp şi Fraţii Simay, precum şi séra la cassă. Inceputul la $8^{1}/_{2}$ séra. Invitărĭ speciale nu se fac. Damele sunt rugate a se presenta în toaletă simplă. In *bazar* sunt preţurile fixe şi *suprasolvirĭ nu se primesc.*

Câţĭ banĭ are „Kulturegyletul"? In dina de 12 Noemvrie comitetul kulturegyletului a ţinut şedinţa sa lunară în Clusiŭ sub preşedinţa contelui Béldi Ákos. Cu acéstă ocasiune cassierul kulturegyletului a raportat, că în luna Octomvrie s'au incassat banĭ gata 15.478 corone. Averea totală a kulturegyletului e de 2.827.586 corone.

„Limba maghiară în şcólele valahe". Diarul lui Banffy „M. Szó" a întrodus de un timp încóce o rubrică permanentă căreia i-a dat titlul „Abusurĭ de ale naţionalităţilor" (Nemzetiségi tulkapások). In acéstă rubrică fóia maghiară face controlă grozavă asupra celor ce se scriu în foile românescĭ şi strigă după procuror şi ministru, de câte-orĭ i-se pare, că Românii scriu ceva, care nu se potrivesce cu concepţiile năbădăióse ale creerilor şovinişti. Pe semne Banffy, de când nu mai e ministru şi n'are la disposiţie fondurĭ pentru faimósa „secţie de naţionalităţĭ", a organisat acelaşĭ serviciu sub altă formă, în diarul sĕu „M. Szó". In ultimul sĕu numĕr atrage atenţiunea ministrului asupra popilor valahĭ, carĭ predau religiunea în şcolile de stat în limba românéscă, cu tóte că ministrul Wlassics a dat ordin, ca tóte obiectele, şi prin urmare şi religiunea, sĕ se înveţe unguresce în şcólele de stat. „Cum? — întrébă „M. Szó", — catecheţilor le place numai sĕ încaseze plata din „banĭ ungurescĭ", dér de naţiunea maghiară nu vor sĕ scie nimic?" — Şi patronul acestei foi, Banffy, în discursul ce l'a rostit mai deunădĭ în Clusiŭ, avea îndrăsnéla sĕ spună, că el pururea a fost „pentru libertatea religiunei". Nu înţelegem însĕ ce vré „M. Szó" cu titlul de mai sus în „şcólele valahe", póte a vrut sĕ dică „şcólele de stat?"

Spargere la un proprietar de mine. Diarului „M. Szó" i-se scrie din Sătmariu următórele: „Lucrătorii de mine *Hind* András şi *Kável* Antal erau pe aci sĕ jefuiéscă minele de aur din Valea Borcutului, a căror proprietar e Alexe *Pocol*. Etă câte-va detailurĭ asupra împrejurărilor spargerei şi asupra cantităţii de aur, ce se găsia acolo. Minele din Valea Borcutului sunt în apropiere de Baia-mare şi anĭ de dile n'au produs aprópe nimica. Proprietarul însĕ nu s'a descuragiat şi le-a esploatat mai departe. De câte-va lunĭ însĕ a dat peste o vînă bogată de aur, care după socotéla experţilor a dat în acest timp aur în valóre de 150—200.000 de corone. De acéstă comoră erau lacomĭ cei doi lucrătorĭ şi după pregătire de câte-va dile, într'o nópte au făcut spargere în pivniţa unde proprietarul Alexe Pocol îşĭ păstréză aurul. Au spart uşa de fer şi întrând în pivniţă au început sĕ-şĭ umple traistile cu aur. Un păzitor de nópte însĕ a observat lucrul şi a sculat pe Pocol. Acesta, înarmat cu revolverul, s'a dus în pivniţă şi a împuşcat în întunerec de câte-va orĭ, tilharii însĕ au rĕspuns şi ei cu vre o 2—3 împuşcăturĭ, fără sĕ nimerescă nicĭ unul, nicĭ altul. După acésta au scăpat. Pocol s'a dus imediat călare la Baia-mare şi a înscinţat gendarmeria, care până în diuă a şi prins hoţii în persónele lui Hind András şi Kável Antal, carĭ au fost puşĭ în fiare şi duşĭ la temniţa judecătoriei din Baia mare. Aici, judecătorul de instrucţie Inancsi Jenö le-a făcut imediat interogatorul. Hoţii se apĕrau cu aceea, că i-a orbit lăcomia aurului.

La curtea cu juraţĭ din Clusiŭ s'a judecat erĭ procesul lui Moise Giton din Dâmbu de pe câmpie, în etate de 18 anĭ, care a omorît în diua de 6 Iunie pe Ion Moşuţan, din rĕsbunare. Procurorul Dr. C. *Csipkés* a cerut sĕ fie condamnat pentru ucidere, apĕrătorul Dr. Stefan *Morariu* combate pe procuror, spunênd, că nu este vorba de ucidere, ci numai de rănire gravă, din care a resultat mórtea. Juraţii au adoptat părerea apĕrătorului şi au dat verdict, declarându-l vinovat pe Moise Giton pentru rănire gravă din care a resultat mórtea. Dr. *Morariu* atrage atenţiunea judecătoriului asupra miseriei, în care a rĕmas inculpatul după mórtea tătâne-sĕu, care a fost ucis de membrii familiei lui Moşuţanu. — Acusatul a fost condamnat la 6 anĭ arest corecţional. — In cursul desbaterii juratul Dr. *Sárkány* întrébă pe ţĕranul Petru *Pârgariu*, pe proprietatea căruia s'a comis crima, décă e obiceiŭ poporal rĕsbunarea în comuna Dâmbu de câmpie? Pârgariu rĕspunde, că *nu e obiceiŭ poporal*, dér că cei mai mulţĭ, după-ce au audit despre uciderea lui Moşuţan, s'au gândit, că numai rĕsbunarea a putut fi motivul crimei.

Pentru masa studenţilor românĭ din Braşov au întrat de la d-l *Cornelie Dr. Popescu* din Lipova cu ocasia unei festivităţĭ familiare: *5 corone.* — Priméscă marinimosul donator sincere mulţămite. — *Direcţiunea şcólelor medii gr. or. române.*

Se caută un moştenitor. In Bucurescĭ a repausat nu de mult un milionar cu numele Barinkevicĭ. In testamentul, ce l'a lăsat se cuprindea clausula, ca moştenirea sĕ nu se împărţéscă până nu se va găsi, viu orĭ mort, unul din fiiĭ sĕĭ, care a dispărut fără urmă înainte de asta cu dece anĭ. Tînĕrul Barinkevicĭ, certându-se cu tatăl sĕu, şi-a dat dimisia din armată şi a plecat din România. Un comisar de poliţie din Bucurescĭ, căutând moştenitorul, a dat de urmele lui în Viena, unde a trăit tînĕrul Barinkevicĭ de la plecare ca neguţător de caĭ. De doi anĭ însĕ a dispărut şi din Viena şi se presupune, că s'ar fi stabilit în Rusia sĕu Arabia, unde se ducea şi mai înainte adesea-orĭ, sĕ cumpere caĭ.

Alegerile comunale în România. Duminecă în 3 (16) Noembrie a. c. se vor face în tótă ţéra alegerile comunale, pentru carĭ tóte partidele s'au pregătit de cu vreme.

Mórte în flacărĭ. In comuna Kálna-Rosztoka (comitatul Ung) s'a întêmplat dilele acestea o mare nenorocire, căreia i-au cădut jertfă douĕ vieţĭ de ómenĭ. Etă ce s'a întêmplat: Francisc *Kotz*, feciorul unuĭ plugar din acea comună, a avut dragoste cu o fată, în timpul, când îşĭ făcea serviciul militar. Dragostea acésta însĕ a avut urmărĭ, fata a devenit mamă. Kotz i-a făgăduit fetei, că o va lua de nevastă, îndată ce îşĭ va fi terminat serviciul militar. Intorcêndu-se acasă însĕ, nu s'a mai gândit la ce a făgăduit şi s'a logodit cu Elisabeta Hrusak, o fată bogată, căcĭ cealaltă era săracă. Audind de acésta amanta lui de mai înainte, s'a dus în grabă la Kalna-Rosztoka, ca sĕ-i amintéscă lui Kotz de făgăduială, dér înzadar. A doua di Kotz şi-a serbat nunta cu mare alaiu în casa lui Hrusak. După ospĕţ, tînĕra păreche s'a suit în podul casei, după obiceiul din acele părţĭ. Diminéţa pe la órele 6 ómenii s'au deşteptat în lumină mare. Ardea casa lui Hrusak. Locuitorii din casă toţĭ au putut scăpa, tînĕra păreche însĕ şi-a găsit mórtea în flacărĭ. Bănuiala a cădut pe fata părăsită, că ea ar fi vrut sĕ-şĭ rĕsbune, aprindênd casa, dér fata a putut dovedi *alibi*, adecă a arătat cu martorĭ, că în tot timpul a fost în alt loc şi nicĭ că s'a apropiat de casă, ér pe de altă parte s'a dovedit, că focul a provenit de acolo, că au făcut pe masă mare foc în sobă.

Sdrobit de un butoiŭ. In nóptea de Sâmbăta trecută s'a întêmplat o mare nenorocire pe drumul dintre Şeica-mare şi Şeica mică (comit. Sibiiului). Nisce cărăuşĭ din Cisnădióra mergeau cu un transport mai mare de vin la Sibiiu. Unul dintre carĕ, în care era un butoiu de 700 litri de vin, s'a rostogolit din strîmbătura drumude lângă Şeica-mare într'o rîpă, butoiul a sărit din car şi trecênd peste cărăuşul Pildner din Cisnădióra i-a sfărmat capul, lăsându-l mort la faţa locului. Butoiul s'a spart. Cadavrul nenorocitului l'au găsit Duminecă trecătorii şi a fost transportat în Şeica-mare, unde l'au înmormêntat Marţĭ.

Descoperirea unei bande de falsificatorĭ de banĭ. In Aradul nou, spun foile ungurescĭ, s'a descoperit o bandă de falsificatorĭ de banĭ, care de mult falsifică fiorinĭ de argint. Capul bandei ar fi fostul detectiv Pintye György.

O asigurare ciudată. Tenoristul Jushin de la opera curţii din Moscova şi-a asigurat vocea la societatea „Equitable" pentru suma de 25,000 ruble. Indată ce artistul îşĭ va fi perdut vocea, ca sĕ nu mai pótă cânta rolurĭ marĭ, societatea va fi obligată a-i plăti suma asgurării.

Concertul capelei comunale. Duminecă în 16 Noemvrie, orchestra comunală va da o serată Wagner-Strauss în sala hotelului Europa sub conducerea capelmaistrului Max *Krause.* Programul: 1) Piccolo-marsch din baletul „Cenuşărésa" de Strauss, 2) Uvertura Rienzi de Wagner. 3) Trau, schau, vem, vals d. Waldmeister de Strauss. 4) „Es war einmal" cântec din opereta Iabuka, de Strauss. 5) Wagneriana, fantasie din tóte operele lui Wagner, de Zellner. 6) I. Finale din Lohengrin, de Wagner. 7) Du und du — vals din Fledermaus de Strauss. 8) Erinnerung an Wagners Tannhäuser, de Homm. 9) Potpourri din „Voivodul ţiganilor" de Strauss. 10) Marş egiptian de Strauss. — Inceputul la 8 óre. Intrarea 60 banĭ.

Societatea filarmonică. Lunĭ, în 17 Noemvrie repetiţie generală în „Gewerbeverein"

In magazinul de încălţăminte I. Sabadeanu *Braşov, Strada Porţii* **Nr. 10** care de 34 anĭ se bucură de un *renume bun* şi care posede un mare sortiment (alegere) de încălţăminte solidă şi modernă, de tóte soiurile pentru domnĭ, dame şi copii, de iérnă şi de vara, se póte procura încălţămintea cu *preţurĭ reduse, fórte ieftin,* gata precum şi după mĕsură. Pentru soliditate garantéză firma.

Pentru „masa studenţilor".

(Cuvêntare rostită în biserica din Clusiŭ în Dumineca a 20 după Rosale (2 Nov. n. 1902) de protopopul *Dr. Elie Dăianu).*

Motto: *Tinĕrule, ţie grăesc, scólă!* Luca 7, 14. —

Cât de bine se potrivesc cele audite în s. evangelie de adĭ, atât cu starea firei întregĭ, cât şi cu starea nóstră sufletéscă din aceste dile! Décă eşim într'o grădină sĕu pe câmp afară, prin vii sĕu prin pădure, ce tristă privelisce ni-se deschide pretutindenea. Frundele îngălbenite cad de pe arborĭ şi pomĭ, la pământ, pradă perirei, Verdéţa câmpiei s'a stins şi în locul vieţii zimbitóre de mai nainte se arată gălbinéla morţiĭ. Cuprins de jale, sufletul nostru îşĭ îndréptă gândurile spre mórte. Işĭ dă sémă de deşertăciunile lumii acesteia, de nimicnicia celor trecătóre şi retrăgêndu-se în sine însuşĭ, îşĭ aduce aminte de cei morţĭ, de cei carĭ au trăit şi ei cândva în corp şi au fost scumpĭ şi iubiţĭ de noi, dér adĭ nu mai sunt între noi.

Pe când câmpiile devin góle şi pustii, o mişcare deosebită se vede prin cimiterii. Fie-care alérgă spre lăcaşurile celor morţĭ, ducênd cununĭ de florĭ, ca sĕ împodobéscă mormintele, şi luminĭ, la a căror flacără străluciróre se rechieme în gândul sĕu figurile acelora, carĭ nu maĭ sunt. Deşi strĕină bisericeĭ nóstre, datina acésta*) de a

*) Oratorul face alusie la datina catolică, introdusă şi la Românii din Clusiŭ şi din alte roaşe, de a serba diua morţilor, în cimiter. — Red

sfinţi o ḑi întru amintirea celor repausaţĭ şi a petrece pe lângă morminte, ea răspunde aşa de mult firei omenescĭ şi credinţei nóstre. E aşa de frumos a intreţiné legătura sufletéscă între noi cei vii şi între cei ce au murit cu trupul, dér sunt nemuritorĭ cu sufletul. Şi e fórte firesc, ca legătura acésta a dragostei şi din colo de mormênt, sĕ se înfăţişeze şi sĕ se manifesteze în chip vĕdit prin împodobirea cu florĭ şi iluminarea mormintelor, ce acoper rĕmăşiţele pămêntescĭ ale celor iubiţĭ a noştri.

Şi ce potrivire! Tocmai în ḑiua acésta a morţilor, sfânta evangelie ne aduce înaintea ochilor o icónă din viéţa Mântuitorului, care şi ea este plină de jale şi durere, la urmă însĕ se schimbă în icóna unei minunĭ înveselitóre, ce umple inimile de uimire şi mărire.

Mântuitorul nostru, Isus Christos — ne spune s. evangelie de adĭ — mergea spre cetatea *Naim*, încunjurat de învĕţăceii sĕi şi de mult popor. Cum se apropia de porţile cetăţii, étă că céta ce însoţia pe *Domnul Vieţii* întêlnesce o altă cétă, care însoţia *triumful morţii*, o înmormêntare tristă, sfăşietóre de inimĭ. Duceau la mormênt pe un tînĕr mort în flórea vieţii, un tînĕr, care póte promitea mult pentru viéţă, un tînĕr de care s'au legat multe nădejdĭ, un tînĕr care era unicul fiu al unei vĕduve nenorocite. Tótă speranţa vieţiĭ sale şi-o legase de el. El avea sĕ fie apĕrătorul ei, scutul bătrêneţelor ei, tótă mângăerea ei. Şi acum l'a pierdut! Şi plângea biata mamă vĕduvită, de douĕ orĭ vĕduvită, — şi tótă céta de popor ce o însoţia din compătimire, se sfăşia de durere vĕḑênd durerea ei şi nu-i putea ajuta nimic. Ajutorul ei însĕ nu era departe. *El* se apropia lin şi liniştit, vĕrsând lumină în urma sa, şi vĕḑênd céta acésta tristă şi desperată şi auḑind plânsul sfăşietor al muierii nenorocite, şi înţelegênd durerea tuturor pentru perderea unui tînĕr, care ducea cu sine în mormênt atâtea nădejdĭ şi atâtea ilusii, „i-s'a făcut milă" şi a ḑis ei, mamei celei nemângăiate *„nu plânge"*! Şi s'a atins de patul, pe care era culcat trupul rece al junelui deplâns, şi cei ce-l duceau s'au oprit uitându-se cu uimire la noul venit, care strălucesce în faţă cu o strălucire ne mai vĕḑută şi care ridicându-şĭ ochii spre ceriŭ, par'că a ţintuit tóte privirile asupra sa. Intr'un moment de linişte şi uimire generală, el ḑice *„Tinêrule, ţie grăesc, scólă!"*

Şi se întêmplă minune ne mai pomenită. Tînĕrul cel mort îşĭ deschide ochii, îşĭ ridică capul, se uită în jur, începe a vorbi, se ridică din pat, póte condus de mână de Cel ce i-a grăit, şi l'a predat maicei sale. Un murmur de mirare şi de frică trece prin popor şi apoi reculegêndu-se toţĭ preamăresc pe Dumneḑeu, că *„ce proroc mare, s'a sculat între noi şi cum a cercetat Dumneḑeu pe ómenii sĕi"*. —

Noi, iubiţĭ ascultătorĭ, nu putem scula pe cei morţĭ din mormintele lor, nu-i mai putem reda vieţiĭ acesteia. Dér putem ceva mai mult. Ii putem da vieţiĭ de vecĭ, vieţiĭ celei fericite, vieţiĭ aceleia, ce se petrece în loc de repaus, în loc de verdéţă, în loc de fericire, de unde a fugit tótă durerea, tótă întristarea şi suspinarea. O putem face acésta, décă ne rugăm pentru ei, ca sĕ li-se ierte tóte pĕcatele şi sĕ-şĭ câştige rĕsplata, ce a gătit Dumneḑeu, din veac, celor drepţĭ, celor ce l'au iubit pe el. Vom face-o acésta, décă vom susţiné legătura sufletéscă cu cei morţĭ, décă nu-i vom uita, décă ne vom aduce cât mai des aminte de ei şi măcar odată într'un an, o singură ḑi din cele 365 de ḑile, vom consacra-o amintirei lor şi faptelor bune pentru sufletul lor.

Am ḑis, că e firesc ca dragostea faţă cu cei morţĭ ai noştri sĕ se arete şi înafară, în îngrijirea mormintelor lor, în împodobirea şi iluminarea acelora. E firesc, décă sicriele carĭ cuprind rĕmăşiţele, abia rĕcite ale scumpilor noştri, se înfrumseţéză, se îmbarcă cu strălucire şi se petrec cu pompă până la mormênt.

Dér vai! Şi acest lucru firesc, ca multe altele, in mâna ómenilor s'a stricat, şi din bun s'a făcut rĕu. Cultul morţilor e o mĕsură a culturei inimii şi a credinţei. E o virtute, care se nasce din virtutea evlaviei, a pietăţii, căcĭ e aşa de frumos a susţine legăturile dragostei sufletescĭ nu numai cu cei vii, carĭ umblă încă în jurul nostru, ci şi cu aceia, carĭ s'au mutat de la noi. Dér virtutea acésta s'a prefăcut în viţiu. Semnele pietăţii s'au prefăcut în lucs şi în loc de a ne arăta dragostea şi evlavia, astăḑĭ facem o risipă de banĭ şi ne închinăm deşertăciunilor lumescĭ, cautând mai mult la aceea, că ce ḑice lumea, de cât la acea, ce ne spune conscienţa şi credinţa nóstră.

Inţeleg, ca rĕmăşiţele pămêntescĭ ale rĕposaţilor noştri sĕ fie înmormêntate cu cinste, învestmêntate frumos şi aşeḑate în sicrie cuvenincióse; dér strălucirea acésta peste mĕsură, ce se face aicĭ în Clujiŭ la astfel de triste prilegiurĭ, lucsul şi risipa de banĭ ce se face pentru mulţimea de cununĭ şi de scumpeturĭ şi giolgiurĭ chiar şi la cei mai sĕracĭ, carĭ se întrec cu cei bogaţĭ, acésta nu mai e pietate, ci vanitate; nu mai este cultul morţilor, ci deşĕrtăciune luméscă; nu mai este credinţă, ci o netrebnicie, ca multe altele, carĭ aduc asupra poporului nostru miserie şi sĕrăcie, şi care îi îngreunéză viéţa chiar atuncĭ, când mai mare lipsă ar avé de ajutor, atuncĭ când îşĭ pierde pe cei ce l'au iubit şi l'au ajutat.

Inţeleg, ca pe sicrie şi pe morminte sĕ depunem buchete şi cununĭ de florĭ, de florĭ de acelea, carĭ au crescut din pămênt şi carĭ ne amintesc necontenit, că *„pămênt suntem şi în pămênt ne vom reîntórce"*.

Inţeleg sĕ împodobim mormintele cu florĭ naturale, vii, carĭ s'au nutrit din pămênt, póte din cenuşa vre-unui scump mort al nostru, şi care astfel închipuesc legătura aceea tainică dintre noi şi pămênt, dintre noi şi morţiĭ noştri. Dintre noi şi pămêntul care ne nutresce, décă-l cultivăm şi lucrăm, dintre noi şi pămêntul pe care noi îl îngrăşăm cu munca nóstră, cu sudorile nóstre cu cenuşa osĕmintelor nóstre Da! Sĕ ne împodobim morţii şi mormintele lor cu florĭ, carĭ au miros şi au frumuseţă, ce preamăresce pe Dumneḑeu; cu florĭ, carĭ ne desfătéză ochii înlăcrămaţĭ şi inima îndurerată. Da! Pentru-că florile, ce rĕsar din pămênt, par'că sunt chiar întruparea, într'o formă óre-care, a gândirilor celor ce nu mai pot vorbi cu graiul sunător, a gândirilor celor, ce totuşĭ ar voi sĕ ne spună, că *„omul e ca iérba şi ḑilele lui flórea câmpului"*.

Acestea tóte sunt de înţeles, de aprobat şi de stimat, pentru-că sunt conform firei şi credinţei nóstre; dér a încărca sicriele şi mormintele cu cununĭ de florĭ meşteşugite, carĭ nu sunt florĭ; cu frunde de sdrenţe şi de hârtii fabricate tot din sdrenţe, şi a risipi sumedenie de banĭ pe astfel de netrebniciĭ, cu chip de flóre însĕ fără miros şi fără frumseţă, acésta nu e nicĭ cu minte, nicĭ cu credinţă, nicĭ cu evlavie. Nu, pentru-că astfel de cununĭ sunt înşelăciunĭ, astfel de florĭ nu spun nimic, nu arată nimic, nu esprimă nimic şi nu folosesce nimic nimĕrui, de cât fabricanţilor speculanţĭ, carĭ cu cinism şi fără credinţă seduc poporul spre a-şĭ umplé pungile pe uşor.

Intru adevĕr, e de mirat cum a şi putut sĕ se introducă datina acestor florĭ veştede înainte de a fi verdĭ, şi uscate înainte de a fi înflorit, căcĭ acésta e cea mai vĕdită minciună şi cea mai revoltătóre înşelăciune a sentimentelor omenescĭ. Intru adevĕr, numai într'o lume fară de credinţă adevĕrată, în care totul e numai spoială şi făcĕtură gólă, pot fi răbdate şi întrebuinţate astfel de flécurĭ şi netrebniciĭ. Este însĕ de datorinţa fie-cărui creştin adevĕrat, care crede în Dumneḑeu şi în nemurirea sufletului, care nu făţăresce credinţa, care cu iubire curată iubesce sufletele rĕposaţilor sĕi, ca sĕ se ferescă şi sĕ despreţuiéscă astfel de împodobirĭ deşerte şi fără de nicĭ un înţeles.

Décă n'am avé florĭ naturale, din orĭ ce pricină, nicĭ atuncĭ sĕ nu ne supĕrăm şi sĕ nu primim falsificaţiunile fabricate, pentru-că în cele din urmă, ce folos au rĕposaţii noştri de tóte florile şi de tóte pompele şi strălucirile, ce se fac pentru ei? Sunt alte florĭ de împodobire, carĭ folosesc morţilor noştri, aceste sĕ le folosim: *rugăciunile* şi *faptele bune*! din acestea sĕ împletim cununĭ pe mormintele şi sicriele lor. Sĕ ne *rugăm* pentru rĕposaţii noştri, sĕ facem jertfe sfinte pentru ei şi sĕ facem fapte bune întru pomenirea şi pentru iertarea pĕcatelor lor.

La una dintre acestea fapte bune, ce ni-se îmbie, vréu eu, iubiţilor, sĕ vĕ atrag adĭ atenţiunea, împlinind în acelaşĭ timp şi porunca mai marelui nostru, a Inalt Prea sfinţitului archiepiscop şi metropolit din Blaşiŭ, şi împlinind în acelaşĭ timp şi una dintre dorinţele mele cele mai vii. Vĕ rog şi vĕ îndemn, decĭ ca sĕ faceţĭ o faptă bună faţă cu *studenţiĭ sĕracĭ de la şcólele nóstre din Blaşiŭ*.

(Aci autorul espune istoricul mesei studentelor, amintesce cerculariul metropolitan şi cetesce apelul comisiunii de 12 pentru masa studenţilor.

(Va urma.)

Adunare de învĕţătorĭ.

Elisabetopole 12 Nov. 1902.

Invĕţătorii din despĕrţămêntul Elisabetopol-Mediaş al reuniunei învĕţătorescĭ din archidiecesa de Alba-Iulia şi Făgăraş, şi-au ţinut adunarea în 9 l. c. în Elisabetopole.

Invĕţătorii acestui despĕrţămênt au fost la acéstă adunare mai bine representaţĭ ca orĭ şi când. Estensiunea mare teritorială a despĕrţĕmêntului nu a putut împedeca pe învĕţătorĭ, de a se presenta la adunare chiar şi din marginile cele mai depărtate. Nu, pentru-că locul învĕţătorimei de până acum, care în mare parte abstragênd de la munca mechanică de a ceti şi scrie prin nimic nu sĕ deosebea de ţĕranul analfabet — l'a ocupat o învĕţătorime tînĕră, care pe lângă cualificaţiunea corĕspundĕtóre ce o are, e inspirată de idealul chemărei, care ideal nu cunósce pedecĭ.

Fiind în ḑiua adunărei sĕrbătóre, preoţimea, împedecată din causa serviciului bisericesc nu au venit la adunare în numĕr mai mare, a fost representată de M. On. d. protopop al Elisabetopolei George Simu de la al cărui idealism, iubire sinceră de neam şi energie, mult progres sperăm pe terenul bisericesc-şcolar; de toţĭ iubitul bĕtrân Teodor Borza paroch gr. cat. în Valdhid, care deşi mai bine de un jumĕtate de secol, între colegii séi tractualĭ a fost model în preţiósa acţiune pentru civilisarea poporului, — încă şi astăḑĭ în etate de 73 anĭ mai arangéză în interesul bisericei şi şcólei din parochia sa în tot anul convenirĭ sociale, conduce cor de cântărĭ şi ia parte la orĭ ce acţiune românéscă de interes comun, — şi în urmă de harnicii preoţĭ Avram paroch gr. cat. în Biertan şi Secetă paroch gr. cat. în Şaroşul săsesc.

Adunarea s'a deschis înainte de améḑĭ îndată după serviciul divin prin o cuvêntare frumósă din partea inteligentului preşedinte al despărţĕmêntului Ilie Câmpeanu învĕţător în Agârbiciu. Au urmat după aceea celelalte puncte din programa şedinţei, dintre carĭ amintesc: *a*) Prelegerea practică ţinută de învĕţătorul local Ioan Sighişoreanu cu elevii sĕi, *b*) Disertaţia cetită de Gavril Bozoşanu, învĕţător în Biertan, despre datorinţele învĕţătorilor şi *c*) Prelegerea despre stupărit ţinută de George Samoilă învĕţător în Brateiŭ. Tóte acestea, carĭ au succes fórte bine, precum şi celelalte puncte din program, au fost urmărite cu viu interes din partea celor de faţă.

Nu voesc a descrie decursul detailat al desbaterilor referitóre la punctele din programă, carĭ aprópe 5 óre au durat, ci mĕ mărginesc a constata că învĕţătorimea nóstră cu atâta însufleţire, zel desinteresat, convingere bărbătéscă, consciinţă curată şi cunoscinţe pedagogice a desbătut punctele programului, în cât a captivat cu totul pe cei de faţă. Cu deosebire a fost interesantă critica făcută la prelegerea ţinută de învĕţătorul local cu elevii sĕi. Iscusinţa cu care aceştĭ învĕţĕtorĭ au sciut sĕ-şĭ facă şi motiveze observările şi la cele mai disparente erorĭ din prelegerea din cestiune, este o dovadă despre cunoscinţele lor pedagogice corĕspundĕtóre, ér entusiasmul şi convingerea, cu carĭ erau împreunate acele observărĭ, ne arată, că din aceştĭ tinerĭ învĕţătorĭ vorbea consciinţa datorinţei.

Disertaţia ţinută de harnicul învĕţător din Biertan Gavril Bozoşanu despre datorinţele învĕţătorilor, a fost cu aplause primită. Datorinţele ce le impune acest zelos luminător al poporului, colegilor sĕi, — cu plăcere trebue sĕ afirm, că nu sunt efluxul unui singur moment de entusiasm, ci sunt datorinţe, carĭ în continu îi preocupă consciinţa şi pe carĭ după cum am esperiat, el însuşĭ le şi împlinesce.

După adunare a urmat banchetul, la care participanţii entusiasmaţĭ de succesul adunărei, au ţinut mai multe toaste înflăcărate, între carĭ unul de M. On. d-n protopop G. Simu pentru Escelenţa Sa metropolitul Dr. Victor Mihalyi, care stă în fruntea reuniunei învĕtătorescĭ; au mai toastat On. d-n Teodor Borza, ér dintre învĕţătorĭ d-l preşedinte al despărţĕmêntului Ilie Câmpean, d-l Gavril Bozoşanu, d-l Ioan Axente şi d-l Isidor Dopp învĕţător în Mediaş, acesta din urmă plin de însufleţire tineréscă şi optimism, în cuvinte frumóse, despre valórea reală şi viitorul strălucit al neamului românesc.

După banchet s'au împrăsciat cu toţi către casă, cu impresiunile celea mai plăcute şi cu dorul în inimă de a se vedé cât mai curênd la proxima adunare a despărţĕmêntului, ce s'a decis a se ţiné în Biertan.

Ni-se umple inima de bucurie când vedem, că învĕţătorii noştrii sunt conscĭĭ de datorinţele lor, pentru-că trebue sĕ scim, că învĕţătorii românĭ sunt meniţĭ, ca prin reformarea ţĕranului sĕ realiseze idealul nostru: *cultura naţională*, fără de care ne-am perde dreptul de esistenţă între popórele lumei culte şi am peri ca şi o pedecă, ce stă în calea civilisaţiunei omenescĭ.

M.

*

(Convocare.)

Despĕrţămêntul *„Alba Iulia"* al reuniunei învĕţătorilor românĭ gr. cat. din archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş îşĭ va ţiné în sensul §-lui 21 al statutelor, adunarea generală de tómnă Sâmbătă în *22 Novembrie* st. n. a. c. în şcóla română gr. cat. din *Şard*, la care se învită prin acésta toţĭ membrii fundatorĭ, ordinarĭ şi ajutătorĭ, precum şi toţĭ sprijinitorii învĕţămêntului nostru naţional.

1) Diminéţa la 8 óre asistarea în corpore la serviciul divin. 2) Prelegerea practică de la ordinea ḑilei ţinută cu elevii clasei I şi II, de d-şóra Iulia Coman înv. în Şard. 3) Deschiderea adunării prin preşedinte. 4) Cetirea apelului nominal. 5) Cetirea procesului verbal din adunarea precedentă. 6) Raportul cassarului şi bibliotecarului. 7) Esmiterea a 2 comisiunĭ a) pentru censurarea cassei şi bibliotecei şi b) pentru incassarea taxelor de la membrii ordinarĭ eventual primirea de membrii fundatorĭ şi ajutătorĭ. 8) Disertaţie de George Spătăceanu înv. în Galda inferióră 9) Raportul comisiunilor esmise în p. 7. 10) Discusiune asupra prelegerei şi disertaţiei. 11) Fixarea locului unde se va ţiné adunarea generală de primăvară şi alegerea persónelor disertante. 12) Alegerea a 2 membrii pentru verificarea procesului verbal. 13) Eventuale propunerĭ 14) Alegerea oficialilor pe an şcol. 1902/903 15) Inchiderea adunării.

Galda inferióră, 1 Novembrie 1902.

Ioan Pampu, preş. *George Spătăceanu*, not. desp.

Literatură.

„Carnetul Roşu", *o interesantă novelă nihilistă*, tradusă din germană de *Moşul* O broşură de 104 paginĭ, format octav mic. Broşura oferă o lectură uşóră şi distractivă. — *„Moşul"* e cunoscut cetitorilor noştri din numĕrósele sale lucrărĭ publicate în foiţa ḑiarului nostru. Ppreţul cu posta 50 banĭ.

Din Elisabetopole.

10 Novembrie 1902.

Onorabilă Redacţiune! In 1 Novembrie n. s'a ţinut sinodul de tómnă anual al districtului protopopesc al Ibaşfalěului, sub presidiul noului protopop d-l Georgiu Simu. — Cuvêntul de deschidere, ce l'a pronunţat, a fost bine compus, plin de însufleţire şi mult promiţětor. A vorbit apoi unul dintre cei mai bětrânĭ preoţĭ, bineventând pe noul protopop, dér tot-odată amintindu-i, că aicĭ, déca a venit, nu va afla un aşternut de rose, ci un agru care nu e deplin cultivat, şi că voind a sta la culmea chemărei va trebui sě muncéscă din greu dând o altă direcţiune în administrarea oficiósă, care sě aducă cu timpul resultate mai îmbucurătóre; preoţimea, nu va rĕmânê indiferentă, ci cu rară însufleţire va încuraja pe şeful muncitor şi va munci alăturea cu dênsul.

Obiecte de deosebită importanţă, nu s'au pertractat, căcĭ tot timpul s'a trecut cu regularea restanţelor la cassa centrală din Blaşiŭ, aşa: taxa pentru cerculare pentru esactorat, pentru fondul scolar, pentru şematism, pentru abonamentul la diarul „Unirea", şi altele. Sunt cam multe taxele ce se cer.

Se va ţinê în curênd un alt sinod, la care vor fi chemaţĭ şi curatorii primarĭ, ca sě se facă o nouă organisare în tóte afacerile.

*

In 9 Noemvrie n. s'a ţinut tot în Ibaşfalěu adunarea reuniunei învěţătorilor din protopopiatul Mediaşului şi al Ibaşfalěului în şcóla de aicĭ la care cu puţină esceptiune, au participat toţĭ învěţătorii ambelor tracte. După serviciul divin celebrat de noul protopop, şi după un discurs bine alcătuit tot din partea dênsului, s'au întrunit toţĭ membrii la şedinţă, la care au participat, afară de noul protopop, şi trei preoţĭ tractualĭ, şi anume: P. Borza din Valdhid, T. Avram din Bertan şi Stefan Socetă din Şaroş. Nu sciu au făcut bine cei ce s'au presentat, séu mai bine cei ce au absentat, căcĭ conchemarea a fost pe di de Dumineca, lucru cam nepotrivit, ca în două protopopiate participând preoţimea la atarĭ şedinţe, atâtea comune sě rĕmână fără serviciul dumnedeesc. Se speră însĕ, că aşa ceva nu se va mai întêmpla.

Invěţătorul din Agărbiciu, ca preşedinte, a deschis şedinţa, după care au urmat pertractările, despre carĭ, cred că veţĭ primi din altă parte o descriere amĕnunţită. Notez însĕ, că în viéţa mea, o mai mare bucurie sufletéscă ca acésta nu a simţit sufletul meu, când m'am vĕdut în faţa a peste 20 învĕţătorĭ, toţĭ tinerĭ vigoroşĭ, curaţĭ, frumoşĭ şi plinĭ de viéţă. Dér apoi la banchet, toastele urmate după acela al d. protopop ţinut în sănĕtatea Esc. Sale metropolitului, erau care de care mai însufleţitóre. — S'au cântat şi cântece frumóse naţionale, căcĭ de remarcat este, că cea mai mare parte dintre învĕţătorĭ sunt dăruiţĭ de Dumnedeu cu nepreţuitul talant al vocei şi al cântărilor. — Doresc ca Dumnedeu sĕ-i păstreze pe toţĭ sănĕtoşĭ, căcĭ eu plin de însufleţire şi cu frumóse suvenirĭ m'am depărtat din mijlocul lor.

Glumeţul.

Cartea de aur.

Se scie, că d-l *Păcăţianu* a scos cu multe cheltuelĭ *„Cartea de aur"*, din care vol. I a fost confiscat şi pentru care în curênd se va ţine procesul la Clujiŭ. D-l Păcăţianu adreséză acuma publicului român următorul avis şi rugare:

Aduc la cunoscinţa onoratului public român, că volumul II din opul meu „Cartea de aur, séu luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară", apărut de curênd (preţul 10 coróne), a trecut prin censura procuraturei regescĭ din Clujiŭ, care n'a aflat în acest volum nimic de dificultat, prin urmare e delăturat pericolul de a fi confiscat şi acest volum. Cât pentru volumul prim, sórtea lui depinde acum de la verdictul curţii cu juraţĭ din Clujiŭ, care va fi dat asupra cărţii încă în decursul lunii acesteia. In cas de condamnare cartea va fi nimicită; dér o voiŭ scóte în ediţie nouă, *cu eliminarea pasagelor incriminate*, şi o voiŭ trimite tuturor domnilor de la carĭ a fost confiscată, pentru a nu rĕmânê nimenĭ în pagubă. Ca sĕ pot purta însĕ enormele spese, ce le voiŭ avé cu noua tipărire a volumului prim, rog onoratul public român sĕ-mĭ dee sprijinul de lipsă, cumpărând volumul II, care formézǎ un întreg de sine stătător, şi conţine material fórte interesant din viéţa nóstră publică de la anii 1860 până la 1863.

Cu stimă:

Teodor V. Păcăţian.

Convocare.

P. T. membrii fondatorĭ, ordinarĭ şi ajutătorĭ ai „Sociatăţii pentru înfiinţarea unei şcóle de fete române în Oradea-mare, prin acésta sunt convocaţĭ la adunarea generală, care se va ţiné în sala mică de la „Arborele verde", la *14/27 Noemvrie* 1902 d. m. la órele $4^1/_2$ în *Oradea-mare* cu următorul program:

1) Deschiderea adunării. 2) Raportul general al comitetului despre activitatea desvoltată. 3) Raportul cassarului despre starea cassei, precum şi proiectul de budget pentru anul viitor. 4) Alegerea unei comisiunĭ de 3 pentru censurarea raportului general al comitetului. 5) Alegerea unei comisiunĭ de 3 pentru censurarea raţiociniului budgetului. 6) Esmiterea unei comisiunĭ de 3 pentru acuirarea membrilor noi şi incassarea taxelor. 7) Fixarea locului pentru adunarea generală viitóre. 8) Eventuale discursurĭ, orĭ propunerĭ. 9) Alegerea de 3 membrii pentru verificarea procesului verbal. 10 Incheierea.

Oradea-Mare, din şed. comitetului ţinută la 1 Novembrie 1902 n.

Iosif Roman m p. *Andreiŭ Horvath* m p.
preşedinte secretar

Prăsirea pomilor din sĕmînţă şi îngrijirea pădureţilor.

(Fine.)

Dintre lucrările mai însemnate, după ce a rĕsărit sĕmînţa, ar fi plivitul, săpatul, udatul şi, ivindu-se necesitatea, şi gunoirea.

Până ce păduretii au numai 3—4 foi, curăţirea constă numai din plivit, ér după acésta, — mai ales décă am sĕmĕnat în rĕndurĭ, — îi putem şi săpa.

Mare greutate întêmpinăm cu curăţitul, décă sĕmĕnatul nu s'a facut în rĕndurĭ, ci împrăsciat, în casul acesta de săpat nu póte fi vorba, ci numai de plivit.

Fiind pămêntul mai uscat, înainte de a ne apuca de plivit, trebue bine udat, ca nu cumva scoţênd buruêna, sĕ smulgem şi păduretii.

Décă păduretii ar fi prea deşĭ, atuncĭ îi rărim, lăsând între ei o distanţă de 3—4 cm. Fiind necesitate, păduretii scoşĭ cu ocasiunea răritului îi putem rĕsădi aiurea. In casul acesta răritul se face când păduretii au cel puţin 3—4 foi. Acest lucru se face în scopul de a promova înmulţirea rădăcinilor firóse.

Rĕsădirea păduretilor se face într'un pămênt mănos şi uşor, la o depărtare de 4—5 cm. unul de altul şi 25—30 cm. depărtare între rĕndurĭ. Rĕsădirea se îndeplinesce cu ajutorul unui pociump, adunând apoi bine pămêntul în jurul păduretului.

Păduretii rĕsădiţĭ, — fiind sóre, — trebue umbriţĭ în decurs de 3—4 dile. Acésta se face punênd printre şire muschiŭ, pe care după-ce l'am aşedat, acoperind cu el tot pămêntul, îl udăm bine. Umbritul de altcum se mai póte face, punênd pe straturĭ şi numai ramurĭ cu frundiş verde.

Păduretii, carĭ n'au fost rĕsădiţĭ, ci crescuţĭ în locul unde au fost sĕmĕnaţĭ tómna îi scótem şi împărţim, punênd pe cei de grosimea unei ceruse (creion) de o parte, şi pe cei mai subţirĭ de altă parte.

Legaţĭ apoi în snopĭ, îi îngropăm separat, până la primăvară, lăsând afară numai vêrfurile.

Scoţêndu-i primăvara, pe cei mai groşĭ îi plantăm în şcóla de altoit, unde în curênd vor fi altoiţĭ, ér cei mai subţirĭ după-ce le-am scurtat rădĕcina până în 8—9 cm. şi tulpina la cei mai slăbuţĭ de jumĕtate, ér la cei mai tarĭ mai puţin, îi transplantăm în grădina provisorică, în straturĭ de câte 130 cm. lăţime, în depărtare de 10—15 cm. unul de altul şi 25—30 cm. depărtare între şirurĭ.

In decurs de un an apoi şi aceştia, căpĕtând rădĕcinĭ laterale mai frumóse, se întăresc aşa, că la primăvara viitóre vor puté fi transplantaţĭ în şcóla de altoit.

Păduretiĭ din simburii cu cója tare, deja în anul întâiŭ se desvóltă şi întăresc aşa de bine, în cât tómna îi putem scóte şi îngropa ér primăvara îi putem transplanta de-adreptul în şcóla de altoit.

Décă însĕ şi aceştia, din óre-care causă, — spre esemplu au fost prea deşĭ şi nu s'au putut îndeajuns desvolta, — ar fi prea subţirĭ, şi pe aceştia îi transplantăm un an în grădina provisorică.

Atât păduretii rĕsădiţĭ, cât şi cei rĕmaşĭ în locul unde au fost sĕmĕnaţĭ, décă am observa că nu se desvóltă în destul, îi gunoim, presărând între şirurĭ gunoiŭ putred séu compost, după care îi udăm bine. In scurt timp după acésta vom observa, că încep a da înainte.

Golindu-se şcóla de sĕmĕnat, în acea cel puţin timp de doi anĭ nu mai sĕmĕnăm pomĭ, ci alegem spre scopul acesta alt loc mănos şi prόspĕt. Locul rĕmas gol îl gunoim bine cu cenuşă amestecată cu gunoiŭ şi-l folosim spre a cultiva în el plante de sapă, mai ales fasole séu mazĕre.

A. Boldor.

*

Rectificare. In n-rul trecut, în articolul cu acest titlu, s'au strecurat 3 greşelĭ de tipar. Anume în rĕndul al 6-lea din alineatul 8, în loc sĕ fie, *„când ad-că fructele lor sunt cópte"* s'a tipărit *„f-undele lor sunt cópte"*. In rĕndul al 3-lea din alineatul 10, în loc de *„atuncĭ sĕmênţa o iernăm în modul următor"*, s'a tipărit „atuncĭ sĕmênţa o *sĕmĕnăm* în modul următor". In rĕndul 3 din alineatul 11 în loc de „punem un rĕnd de sĕmênţă şi *ér* un..." s'a tipărit: „puuem un rĕnd de sĕmênţă şi *var* un....

Folosul şi dauna paserilor.

— Fine. —

Codobatura (pasĕrea plugului) se numesce aşa, fiind-că umblă mai cu sémă după brazda plugului, de unde adună tot felul de insecte, vermĭ şi omide. Afară de acestea ea mai consumă sumedenie de musce, ţînţarĭ şi alte insecte aripate. Codobatura trăesce bucuros şi în apropierea apelor şi e o pasĕre fórte veselă, de órece códa şi-o mişcă neîntrerupt. Codobatura se numĕră între pasĕrile folositóre plugăritului.

Ţiclĕnul vênăt, pe care de multe-orĭ îl vedem prin ferestrile caselor, prin şură şi grădină, consumă totfelul de omide, insecte şi vermĭ, pe carĭ le prinde în sborul sĕu repede. Ţiclĕnul vênăt e o pasĕre fórte veselă şi neastîmpĕrată, de óre ce cât e lumea nu stă pe loc. Ţiclĕnul vênăt se ţine de pasĕrile folositóre plugăritului.

Graurul iubesce mai cu sémă viéţa socială, de aceea umblă tot în stolurĭ séu cârdurĭ marĭ pe păşunile vitelor, bа uneorĭ se pun şi pe acelea şi le curăţă de insectele ce se află pe ele, ér de pe păşunĭ şi de prin rîmăturile porcilor, adună tot felul de vermĭ, omide şi insecte stricăciόse aşa că puţina daună, ce o fac şi ele uneorĭ prin vii şi grădinĭ, devine de tot neînsemnată pe lângă folosul cel mare, ce-l aduce economului. Graurul este numĕrat între pasĕrile folositóre plugăritului.

Sturzul este o pasĕre cântăréţă, care face sĕ rĕsune de glasul lui grădinile şi pădurile nóstre. El adună cu deosebire de pe sub muschii din pădure tot felul de ouĕ, omide, păpuşĭ şi insecte, aşa că cu drept cuvênt se póte dice despre el, că folosesce economului îndoit: odată, că-i face musică fără de plată, a doua, că-l scapă de insectele şi omidele stricăciόse. Sturzul încă se numĕră între pasĕrile folositóre plugăritului.

Pitulicul, după cum îl arată şi numele, este o pasĕre fórte micuţă, care mai mult sare şi se pitulă dinaintea omului, de cât sbóră. El încă adună tot felul de paiangini de prin gardurĭ şi alte locurĭ părăsite, apoi păpuşele şi ouĕle acelora şi ale altor insecte, pe carĭ le prinde prin săriturile lui. Pitulicul încă se numĕră între pasĕrile folositóre omului.

Priveghitórea (filomela) este regina pasĕrilor cântătóre, carĭ trăesc mai cu sémă prin pădurĭ şi prin pometurile mai marĭ. Ea se nutresce mai cu sémă cu ouĕ (sacĭ) de furnicĭ şi cu alte insecte. Priveghitórea încă se numĕră între pasĕrile folositóre plugăritului.

Rĕndunelele, carĭ sunt de mai multe specii, sunt cunoscute şi economilor noştri ca pasĕrile cele mai nevinovate, carĭ nu fac nicĭ o daună, ci cât e diua de mare nu stau pe loc, ba chiar şi prin plóie sbóră şi prind muscele, carĭ molestéză în decursul verei neîntrerupt pe ómenĭ şi animale. De aceea economii noştri pretutindenea le cruţă şi ocrotesc în prejurul caselor şi şurilor lor, ér de cum-va vĕd vr'un copil mai rĕsfăţat, că se apropie de cuibul lor, îi strigă rĕstit: „sĕ nu umbli la cuibul rĕndunelelor, că-ţĭ sécă mâna". Rĕndunelele se numĕră între pasĕrile cele mai folositóre omului.

Turturelele, carĭ trăesc cu părechea, ér décă le móre acésta, nu se mai însoţesc cu alta, trăesc mai cu sémă pe marginea pădurilor şi în apropierea acelora. Se nutresc cu sĕmênţe de grăunţe şi de buruenĭ, ér décă se află în colivii, încă se prăseso fórte curênd. Ele încă se numĕră între pasĕrile folositóre omului.

Prepeliţele trăiesc mai cu sémă prin ierburĭ şi holde, de pe unde adună grăunţele cădute din spice şi ierburĭ. Cu privire la modul lor de vieţuire şi nutrire, ele au multă asĕmĕnare cu găinile nóstre de casă, de óre-ce ca şi acestea, umblă mai mult pe pămênt şi se scaldă în ţĕrînă. Bărbatuşul de prepeliţă cântă tot „pitpalac", ér femeiuşca îi rĕspunde tot „vo, vo".

Barzele iubesc mai cu sémă fĕnaţele şi bălţile, pe unde umblă une-orĭ şi în cârdurĭ şi pe carĭ string tot felul de brόsce, şopârle şi şerpĭ veninoşĭ, pe carĭ îi duc une-orĭ în guşe şi puilor de acasă. Dér s'a constatat, că ele mai adună de pe fĕnaţe şi puii pasĕrilor mai micĭ de prin cuiburĭ, prin ce devin în câtva şi stricăciόse. Barzele se numĕră între pasĕrile folositóre plugăritului.

Noi am arătat aci numai câte-va din cele 83 specii de pasĕrĭ înşirate în cartea numită. Afară de acelea 83, într'un capitol deosebit se mai înşiră numele tuturor pasĕrilor, carĭ se află în Ungaria şi al căror numĕr se urcă la 334 specii.

— După socotéla unui învĕţat frances, décă n'ar esista pasĕrĭ pe pămênt, acesta după 9 anĭ ar rĕmânê sterp şi pleşuv, n'ar mai cresce pe el iérbă n'ar mai fi recoltă, nicĭ în casul acela, décă insec-

tele și vermii s'ar stîrpi cu venin, pentru că după 9 anĭ miliardele de insecte ar face cu neputință orĭ-ce vegetațiune de pe pământ.

In Francia insectele, carĭ trăesc, fac o pagubă peste an de 600 de milióne de francĭ, ér la noi paguba se urcă la 200 milióne coróne pe an.

Pentru ocrotirea pasĕrilor folositóre plugăritului, cartea numită mai comunică la urmă și circulara ministrului de agricultură dată sub numĕrul 24.655/VII care cu provocare la articolul de lege XII din 1894 §§ 57 și 58, arată în § 1 pasĕrile, carĭ trebuesc cruțate, ér în § 2 arată, că acela, care ar omorî astfel de pasĕrĭ, séu le-ar lua ouĕle séu puii, séu le-ar strica cuiburile póte fi pedepsit cu o amendă de 100 coróne.

Acésta ar trebui sĕ și-o însemne bine și economii noștri, căcĭ s'a întêmplat pe mai multe locurĭ, că unii au fost pedepsițĭ pentru nesocotirea legii mai sus pomenite.

Ioan Georgescu.

MULTE ȘI DE TOTE.

Scăpat de un urs.

Faptul despre care vorbim mai jos, s'a petrecut mai alaltăerĭ la Neapole.

Acum un an un urs a fugit dintr'o maghernițǎ de pe strada Garibaldi, unde stăpânul sĕu, țiganul Giovanni Stanko, îl arăta visitatorilor pentru suma de 20 b. După câteva ḑile însĕ lumea de pe strada Verto fugi înspăimêntată, căcĭ vĕḑù pe ursul flămând plimbându-se liber pe acea stradă.

Un carabiner îl ucise cu un glonț de pușcă.

Insĕ pentru că urșii erau doi, celălalt cu tóte că era tot atât de flămând, rĕmase credincios stăpânului sĕu și sĕ resemnà sorții.

Pentru negligența lui în păzirea urșilor, țiganul Stanko fù condamnat de tribunalul napolitan la 20 de ḑile de arest.

Sĕrmanul țigan, care cu viéța lui nestabilă și sĕlbatică nu se pricepea de loc la condamnărĭ și la citații, rĕmase uimit când mai alaltăierĭ un gardian se presentà și îĭ spuse sĕ-l urmeze la închisóre.

Intovărășit de nedespărțitu-i urs, țiganul Stanko urmărit de o cétă de copii și de gură cască, se îndreptà spre închisóre.

După lungĭ audiențe, țiganul fù dus înaintea custodelui închisórei.

Aci se născù o încurcare generală.

Se trimétă pe Stanko la închisóre, dér ursul în séma cui sĕ-l lase?

Dificultatea nu era mică.

— Ce sĕ facem? Sĕ băgăm și pe urs la San-Francisco?

— Dér ursul, ce o sĕ mănânce?

Așa că după o lungă discuțiune funcționarii sĕ vĕḑură nevoițĭ sĕ libereze pe țiganul Stanko și pe ursul lui.

Ursul scăpase în chipul acesta pe stăpânul sĕu.

Avis pentru mame îngrijitóre. Impiedecarea bólelor la copii se fac prin aceia, ca copiii sĕ aibă un organism tare care sĕ resiste influentelor bolnăviciόse. De aceea în Englitera este mortalitatea copiilor cu mult mai mică ca la noi, din causă, că acolo aprețiéză ce s'au ḑis mai sus, și nu e familie care sĕ nu folosésca pentru copii érna untura de pesce ca cel mai bun mijloc nutritor. Este adevĕrat, că copiiĭ până acuma nu lua bucuros acest mijloc, dér de când s'au pus în vîndare untura de pesce a lui Zoltan ce n'are gust séu miros neplăcut, au dispărut aversiunea. Puține familii sunt unde lipsesce acest mijloc. Se capĕtă în tóte farmaciile mai marĭ.

Calendarul sĕptĕmânei.

NOVEM. (1902) are 30 ḑile. BRUMAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	3 S. m. Acepsima	16 Edmund
Lunĭ.	4 C. păr. Ioanițiu	17 Gregoriu
Marțĭ	5 S. Galateon	18 Eugeniu
Merc.	6 S. Pavel arch.	19 Elisabeta
Joi	7 33 m. dela Melit.	20 Felice
Viner	8 † **Arh Mih. Gavr.**	21 † Intr. în bis.
Sâm.	9 S. Onisifor, Perf.	22 Cecilia

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 14 Novembrie 1902.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	12	60
„	Grâu mijlociu . . .	12	10
„	Grâu mai slab . . .	12	—
„	Grâu amestecat . .	9	—
„	Sĕcară frumósă. . .	8	40
„	Sĕcară mijlocià. . .	8	20
„	Orz frumos	7	20
„	Orz mijlociu. . . .	7	10
„	Ovĕs frumos. . . .	6	20
„	Ovĕs mijlociu . . .	5	10
„	Cucuruz	10	80
„	Mălaiu (meiŭ) . . .	8	—
„	Mazăre.	16	50
„	Linte	14	—
„	Fasole	15	—
„	Sĕmênță de in . . .	24	—
„	Sĕmênță de cânepă .	7	—
„	Cartofĭ.	1	20
„	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	96
„	Carne de porc . . .	1	04
„	Carne de berbece. .	—	64
100 kil.	Sĕŭ de vită prospĕt .	44	—
„	Sĕŭ de vită topit . .	64	—

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Nr. 818—1902.
a. f. c. sc. d.

Concurs.

la post de învĕțător.

Prin acésta se escrie concurs la postul învĕțătoresc de la școla fundațională elem. din Monor. Emolumentele sunt: 8[illegible]0 coróne plată, 60 coróne banĭ de cuartir și adausurĭ cincenale

Cererile adjustate în regulă sunt de a se înainta la subscrisa comisiune administratóre până în 25 Novembrie 1902.

Învĕțătorul ales va avea sĕ ocupe postul numai decât.

Dela comisiunea administratóre de fondurile centralĭ scolastic și de stipendie din districtul Năsĕudului

Năsĕud' la 6 Novembre 1902.

Președinte:
Gerasim Domide m. p.

Secretar:
743,1—1 **Dr. Nestor Simon** m. p.

Nr. 6540—1902.

PUBLICAȚIUNE

Spre scopul aplicărei cametelor pro 1902 din fundațiunea „Jubileului de încoronare“ pentru îmbrăcarea copiilor seracĭ, aparținetorĭ orașului Brassó, fără deosebire de naționalitate și religiune, dintre carĭ copii orfanĭ și anume: 1) copii fără părințĭ; 2) copii fără tată; 3) copii fără mamă, mai ântâi se iau în considerațiune; mai departe din aceștĭ copii numai acei în etate dela 4—15 anĭ, se provócă părinții, respective tutorii astor fel de copii, de a-șĭ ascerne referitórele cererĭ netimbrate, provĕḑute cu atestatele de botez și cu acele de sĕrăcie vidate de oficiile parochiale séu scaunul orfanal, cel mult până în **1 Decemvrie a c.** acestei autorităţĭ.

Brassó, în 13 Noemvrie 1902.

1—1 *Căpitanatul orășenesc.*

Nr. 15677—1902.

PUBLICAȚIUNE

referitóre la vinderea birtului orășenesc din Timișul de sus.

La 20 Noemvrie 1902, 10 óre a. m. se va ține în localitatea oficiului economic orășenesc licitațiune cu oferte pentru vinderea birtului orășenesc din Timișul de sus înscris în protocolul cărții funduare a Brașovului Nr. 1 A + Nr. ord. 119 Nr. top. 25408, 25409 — constătător din edificiile pentru cârciumă, curte și un fênaț, cu o suprafață în mărime de 2581 m. □

Ofertele sunt a-se presenta în scris la oficiul economic orășenesc până la ḑiua de licitație, tot deodată și în ḑiua pertractării ofertelor.

Oferte orale se pot face în ḑiua de licitațiune.

Condițiunile ofertelor și ale licitațiunei precum și cele ale contractului de cumpĕrare ce se va încheia, se pot lua în vedere în localul oficiului economic orășenesc în fie care ḑi în decursul órelor de funcțiune și până la ḑiua de licitațiune.

Brassó, în 21 Octomvre 1902.

3—3 (731) *Magistratul orășenesc.*

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.